

СПРАВКА

ЗА ОТРАЗЯВАНЕ НА ПОСТЪПИЛИТЕ ПРЕДЛОЖЕНИЯ ОТ ОБЩЕСТВЕНИТЕ КОНСУЛТАЦИИ НА ПРОЕКТА НА ЗАКОНА ЗА БЪЛГАРСКИЯ ЖЕСТОВ ЕЗИК

№	Организация/потребител Л /вкл. начина на получаване на предложението/	Бележки и предложения	Приети/ неприети	Мотиви
1.	<p>Николай Нинов председател на сдружение „Съюз на глухите в България“, получено в деловодната система на МОН с вх. № 1102-50 от 08.09.2020 г.</p> <p>Иван Бургов председател на фондация „Взаимно“, получено в деловодната система на МОН с вх. № 1105-95 от 08.09.2020 г., публикувано на Портала за обществени консултации</p> <p>Ашод Дерандонян изпълнителен директор на фондация „Заслушай се“, получено в деловодната система на МОН с вх. № 1105-96 от 08.09.2020 г.</p> <p>Александър Иванов, председател на сдружение „Младежка</p>	<p>1. В чл. 1 да се заличи изразът „сляпо-глухите лица“, както и във всички текстове във проектозакона.</p> <p>- Глухи лица са всички хора със слухова загуба, които владеят и ползват БЖЕ и се самоопределят като част от глухата общност. Глухите лица включват в себе си и онези глухи лица, които имат допълнителни увреждания, включително и сляпо-глухите хора.</p> <p>Мотиви:</p> <p>- Законът за българския жестов език (БЖЕ) урежда признаването на българския жестов език и правата на носителите и ползвателите на БЖЕ, които са част от българската глуха общност. БЖЕ извира от глухата общност и от никоя друга общност.</p> <p>- Глухи лица са всички лица със слухова загуба, които владеят и ползват БЖЕ и са се определили за част от глухата общност. Лица със слухова загуба са носители на права по този закон при изразено желание да учат и ползват БЖЕ и да са част от глухата общност. БЖЕ е център на глухата общност.</p> <p>- Изричното включване на сляпо-глухите променя предмета на закона и поставя изцяло отделна категория лица като различаваща се от „глухите“, което е предпоставка за нееднакво третиране и за редица бъдещи проблеми.</p> <p>Пояснение за заличаване на сляпо-глухите във всички текстове: Заявяваме твърдо, че в закон за БЖЕ не говорим за медицински модел на глухотата и законът не покрива никакви теми, свързани със степента на загуба на слух или степента на</p>	Приема се по принцип	<p>Основният фокус на закона е признаването и приемането на естествения жестов език, както и признаване на културната и езиковата идентичност на общността на глухите хора. Групата на сляпо-глухите е официално призната като отделна група в европейски и световен мащаб още през 2004 г. и не попада в групата на глухите лица, но тези лица имат потребност от подкрепа и услуга и чрез българския жестов език.</p> <p>Проектозаконът дава право и на тази група лица на използване на българския жестов език и други алтернативни системи за комуникация за целите на общуването, обучението и преводаческите услуги, съобразно загубата на слуха и степента на нарушение на зрението. Има случаи, в които лица с тотална слухова загуба са загубили и зрението си, както и лица с остатъчно зрение, които могат да са ползватели на българския жестов език.</p> <p>Анализът на законодателствата на различните държави в Европа, които са регламентирали жестовия език, ни дава основание да идентифицираме два подхода на отразяване на групата на сляпо-глухите лица в проекта на закона – единият е те да са включени във всички разпоредби, а другият – да се оптимизират текстовете като се включи разпоредба, с която да се регламентира</p>

организация на глухите активисти”, получено в деловодната система на МОН с с вх. № 1103-181 от 08.09.2020 г.

Иванка Йовкова

председател на сдружение”

Българска асоциация на хората с увреден слух”, получено в деловодната система на МОН с с вх. № 1103-182 от 08.09.2020 г.

Николай Бозев

председател на „Спортна федерация на глухи в България”, получено в деловодната система на МОН с с вх. № 18-388 от 08.09.2020 г.

Йордан Генов

председател на „Български студентски съюз на глухите”, получено в деловодната система на МОН с с вх. № 1102-51 от 08.09.2020 г.

Лилия Ангелова

Председател на гражданско движение „Бъдеще за глухите в България”,

изградена реч и успеваемост чрез слухово-речевата рехабилитация. Изграждането на чуваемост и говор са обект на слухово-речевата рехабилитация и това няма нищо общо с БЖЕ. БЖЕ може и е силно препоръчително да се използва от слухово-речевите рехабилитатори само ако го владеят и са го научили, за да изградят езикови и комуникативни способности на глухите хора чрез БЖЕ да усвояват и словесен език. Но в никакъв случай не е обратното - чрез словесна реч не се учи жестов език. Жестовият език е визуален език със свои правила, структура, граматика и неговото усвояване няма нищо общо със словесния език. Усвояването на словесния език може да се случва чрез БЖЕ, който е естествен и основен за глухите хора. Жестовият език принадлежи на глухата общност, която се състои от носители на жестов език и те допринасят за усвояване на БЖЕ от всички останали, които впоследствие стават ползватели на БЖЕ. И това човешко право трябва да бъде отстоявано и да се разбере, че жестовият език не е играчка, която се подмята от всеки, който иска да играе с нея. Като заключение, БЖЕ е на българската глуха общност и трябва тя да бъде уважена като извор на БЖЕ.

2. Чл. 2 и чл. 4 „Българският жестов език позволява използването и създаването на системи за комуникация, които подкрепят подходи на общуване и овладяване на други езикови компетентности“ **да бъде заличен.**

Мотиви:

Системите за комуникация, произлизащи от БЖЕ, не са научно изследвани и доказани като такива, както и за кои групи от хора с увреждания могат да бъдат прилагани. Към момента такива системи за комуникация се използват основно от сляпо-глухи лица или по-конкретно тактилна жестова реч.

Производните системи не могат да бъдат разглеждани в **ЗБЖЕ**. Законът цели утвърждаването, усвояването и развитието на естествения жестов език, който е научно

правото на използване на българския жестов език и на други алтернативни системи за комуникации за целите на общуването, обучението и преводаческите услуги от сляпо-глухите лица съобразно слуховата загуба и нарушението на зрението.

Приема се по принцип

Направен е преглед на законодателството на страните в Европа, който показва, че в законите на страните по отношение на жестовия език е регламентирана и възможност за прилагане на разнообразни алтернативни методи и на изкуствено създадени помощни системи (например в Унгария, където жестовият език е признат в конституцията, както и в законите за жестовите езици в Румъния и Хърватия). В езиковото и комуникативното обучение на глухите деца и ученици използването на мануалните системи за комуникация имат важно значение, тъй като се цели изграждане на двуезична езикова компетентност не само на

получено в деловодната система на МОН с с вх. № 18-386 от 08.09.2020 г.

Минко Савов

председател на сдружение „Либерални идеи за развитие и адаптация – ЛИРА”, получено в деловодната система на МОН с вх. № 1103-183 от 08.09.2020 г.

Росица Караджова

председател на „Младежка организация към Съюза на глухите в България”, получено в деловодната система на МОН с с вх. № 18-387 от 08.09.2020 г.

Валентина Христова

председаел на фондация „Глухи без граници”, получено по имейл на 08.09.2020 г.

доказан със своя лингвистична структура. **БЖЕ** е произлязъл от общността на глухите хора и те са неговите носители. Общността на сляпо-глухите не може да бъде обект на този закон. Няма език, който да бъде принадлежност на повече от една общност.

Темата е съгласувана и с чужди експерти лингвисти по жестов език от страни с дългогодишен опит в сферата на жестовите езици. Те заявяват твърдо, че този член трябва да се премахне от ЗБЖЕ, защото изкуствено създадените системи по-скоро замърсяват естествената форма и развитие на жестовите езици. Всеки е свободен да създава изкуствени системи за комуникация, но те не са обект на закон за жестов език.

Заключение: Глухата общност се стреми да популяризира своята култура, идентичност и език в обществото на чуващите хора. Глухата общност допринася към обществото като цяло със своя жестов език, който трябва да бъде защитен, развиван, обогатяван и съхраняван чрез настоящия закон. Тук не става дума само и единствено за достъп до информация, а става дума и за пълноценен живот чрез БЖЕ. Изкуствено създадените системи, които по-скоро „замърсяват“ естественото развитие на БЖЕ нямат място в закон за БЖЕ.

3. В чл. 5, ал. 1 след текста „Държавата чрез министъра на образованието и науката координира дейностите, свързани с научните изследвания за развитието на българския жестов език“ **да се добави** „като партньори на изпълнението на тези дейности са организации на хора с увреден слух, вписани по реда на Закона за юридическите лица с нестопанска цел като юридически лица за общественополезна дейност.

Мотиви: Тук е мястото на организациите НА хора с увреден слух (глухи лица) като партньори на държавата в лицето на министъра на образованието. Съвсем естествено е държавата да повери тази задача на министъра в административен и финансов план, а той от своя страна да делигира изпълнението на дейностите на своите партньори – НПО НА глухи. В този смисъл предлагаме да се редактира текста на **чл. 5, ал. 1** по следния начин, като се допълни „...като партньори на изпълнението на тези дейности са НПО на

жестов език, а на жестов и на български словесен език. Това в никакъв случай не измества и не омаловажава естествения български жестов език.

В проектозакона следва да бъде създадена възможност за използването и на други алтернативни системи за комуникация и да се определи, че условията и редът за използването им ще бъдат регламентирани в подзаконов нормативни актове – Наредбата за приобщаващото образование и други относими.

Не се приема

Тази възможност е предоставена в Глава четвърта „Съвет за българския жестов език“, чрез който е предвидено участието на представители на общността на глухите хора при консултиране на министъра на образованието и науката относно дейностите, свързани с развитието на българския жестов език.

глухи лица, регистрирани по ЗЮЛНЦ в обществена полза.“

(2) Министърът на образованието и науката насърчава и подкрепя научни изследвания на организации, включително на и за хора с увреден слух и на ~~еяно~~ глухи лица, свързани с лексиката и граматиката на българския жестов език, електронни образователни ресурси и методически ръководства за неговото прилагане в образованието.

4. В допълнителните разпоредби да се добави дефиницията за термина „юридически лица с нестопанска цел на глухи лица,, като юридически лица с нестопанска цел, регистрирани по реда на ЗЮЛНЦ, в чиито управителен орган повече от половината лица са хора с увреден слух.

Не се приема

Считаме това предложение за създаващо ограничения спрямо всички неправителствени организации на и за хора с увреден слух. Например такива, в които управителният орган е съставен преимуществено от чуващи родители на глухи деца или чуващи деца на глухи родители, които ако се приеме предложението няма да имат възможността да участват в дейностите, свързани с жестовия език, регламентирани от закона.

5. В чл. 5, ал. 2 да се промени със следния текст „Министърът на образованието и науката насърчава и подкрепя научни изследвания, свързани с лексиката и граматиката на българския жестов език, електронни образователни ресурси и методически ръководства за неговото прилагане в образованието чрез създаване на Фонд за развитие на българския жестов език с участие на глухи лица, като възлага изпълнението на партньорски организации на хора с увреден слух, регистрирани по ЗЮЛНЦ в обществена полза.

Не се приема

Считаме, че създаването на такъв фонд ще доведе до административна тежест и ще усложни процесите, свързани с развитието на българския жестов език. От друга страна, проектозаконът регламентира Съвет за българския жестов език, който ще има подобни функции.

В правилника за прилагане на закона да бъдат разписани дейностите на фонда, неговото управление, участници, финансиране и всичко необходимо.

6. В чл. 6, след т. 5 да се добавят два принципа, т. 6 и т. 7
- „т. 6. Равен достъп до трудова реализация“,
- „т. 7. „Основен партньор на държавата във всички процесите на българския жестов език да бъдат носителите на жестовия език чрез НПО на глухи“.

Мотиви: В световен мащаб, глухите хора са единственото уникално лингвистично малцинство сред хората със специални потребности. Глухите хора са носители на жестов език и само чрез трансдисциплинарен модел на работа, т.е. да се работи заедно и съвместно с глухите хора във всички дейности касаещи развитието, съхранението и прилагането на БЖЕ, може да се постигне ефективно изпълнение на закон за БЖЕ. По този начин се постига максимална автентичност на ресурсите и услугите свързани с БЖЕ, което води неминуемо да реалното приобщаване на глухите хора.

Пояснение: Чуващите хора няма как да водят тези процеси, а активно партнират на глухите хора в този процес с тяхната съответна специализация и експертиза. Процесите се водят от глухи хора с опит и умения чрез НПО на глухи, бидейки носители и ползватели на БЖЕ. Чуващите хора са винаги добре дошли да участват в процесите като партньори на глухите лидери на процесите. Глухите лидери са в сърцевината на всички процеси на развитието на глухата общност. Чуващите хора се включват в роли, които съдействат на глухите хора в изпълнението на мисията на закона за БЖЕ, а именно неговото утвърждаване, популяризиране, развитие и практическо прилагане.

Не се приема

Предложението за точка 6 се съдържа по същество в т. 5 – равен достъп до всички сфери на обществения живот, което включва и пазара на труда. По отношение на предложението за т. 7 считаме, че не е необходимо да се извежда изрично като отделен принцип на закона, тъй като и в момента юридически лица с нестопанска цел си партнират с държавата относно дейности, свързани с жестовия език.

7. В чл. 7 да бъдат пояснени и по-конкретизирани целите, като се заличат, добавят нови подточки и точки.

1. признаване на БЖЕ за естествен самостоятелен език;

Не се приема

Предложенията се съдържат в целите в настоящия им вид и не е нужно да се разширяват в отделни точки.

- ~~2. осигуряване на безвъзмездна преводаческа услуга от и на български жестов език за глухите и сляпо-глухите лица;~~
2. осигуряване на пълноценен и равен достъп до информация и комуникация за глухите лица чрез българския жестов език;
3. признаване на културната и езиковата идентичност на общността на глухите лица и формиране на нагласи за уважение към тях чрез българския жестов език;
4. ~~формиране на устойчиви нагласи и мотивация за учене през целия живот и за използване на българския жестов език с оглед осигуряване на равни възможности на глухите и сляпо-глухите лица за тяхното пълноценно приобщаване и участие в общественния живот;~~
4. прилагане на българския жестов език в системата на предучилищното и училищното образование и на висшето образование;
- 4а. задължително въвеждане на български жестов език в специализираните училища и преподаване чрез българския жестов език;**
- 4б. свободно-избираема форма на изучаване на предмет „Български жестов език“ в общообразователните училище в случай на наличие на глухи ученици в съответното училище.**
5. осигуряване на възможности за устойчива научно-изследователска и методическа дейност чрез БЖЕ;
6. подготовка на специалисти за обучение по БЖЕ;
7. осигуряване на възможности за трудова заетост, с които се гарантира интегрирано включване на глухите лица чрез БЖЕ;
8. осигуряване на възможности за обучение на родители и други членове на семейства на глухи лица по БЖЕ.
9. осигуряване на информация чрез БЖЕ с помощта на съвременните информационни технологии.

По отношение на т. 7 следва да се отбележи, че всички граждани, включително с увреждания, трябва да имат равен достъп за трудова заетост и не може да се създава предимство на едни хора с увреждания пред други такива чрез закон.

Мотиви: По този начин ще се предвидят много по-конкретни, ясни дефинирани и реално реализуеми цели на закона, които да кореспондират на нуждите на глухите на функциите, които законът следва да изпълнява, а именно приобщване на глухите, тяхното овластяване, спомагане за усвояването на БЖЕ и развитието му като самостоятелен език.

8. В глава втора „Изучаване на българския жестов език и използването му в образованието“

Позиция и пояснения: Цялата глава е писана доста административно едва ли не с нагласата, че има достатъчно хора в академичните среди, които владеят отлично жестов език и са изследователи, преподаватели и специалисти по този език и имат капацитета да преподават жестов език. Обаче без научно-изследователска работа съвместно с глухи хора не може да се прилагат каквито и да е било методики за обучение по БЖЕ. **Чрез закон за БЖЕ се създават възможности за глухите хора да станат глухи изследователи, обучители и специалисти по жестов език.** Броят глухи хора, които имат практически и професионален опит, както и образование са малко, но те са хората, които са лидери в иновацията да се въведе БЖЕ пълноценно в обществения живот и да мотивира повече глухи хора да се включат в тези процеси. Тези глухи хора представляват всички организациите на глухите хора и съответно организациите заедно с висшите учебни заведения създават среда за научноизследователска и методическа дейност, която се извършва съвместно между глухи и специалисти в областта на лингвистиката, образованието и социалното предприемачество. Ние обаче имаме например, нужда и право на качествени жестови преводачи, които стават такива, когато те учат БЖЕ от глухите хора, а не от други чуващи хора. Да не забравяме, че мозъците на чуващите хора работят по чуващ начин и мислят на словесен език. Чуващите хора наострят уши и са с чуваща привилегия, че са водеща част от обществото и могат да предадат информацията както те сметнат за добре. Глухите хора, обаче, са носители на жестовия и визуален език и имат нужда от глухи преводачи, които всъщност превеждат много по-внимателно и коректно

Не се приема

В настоящия проектозакон трябва да бъдат заложили най-общите насоки за прилагане на жестовия език в различните области на обществения живот, а конкретните измерения следва да бъдат изяснени в подзаконовите нормативни актове. За целта е важно да се стимулира научноизследователската дейност, като разработване на методики за преподаване и обучение на българския жестов език за прилагането му в образователния процес. В тази връзка през 2019 година МОН инициира и подкрепи разработването на научни разработки от висши училища и от юридически лица с нестопанска цел – **представители на глухата общност:**

- научно изследване на детската лексика в българския жестов език;
- разработване на методическо ръководство за обучение по български жестов език в предучилищна и начална училищна възраст;
- разработване на методическо ръководство за подготовка на преводачи по български жестов език;
- разработване на методическо ръководство за обучение на сляпо-глухи по български жестов език и алтернативни средства за комуникация.

В проектозакона се предвижда и създаване на „Съвет за българския жестов език“, който да консултира министъра на образованието и науката при изпълнение на дейности,

информация най-вече защото глухите хора мислят по визуален начин и защото глухите хора представляват глухата общност, в която си общуват визуално чрез ръце и без звук. Жестовият език няма нищо общо с говоримия език и не трябва да се смесват, както много често се случва най-често с цел улесняване на чуващите хора. А всъщност чуващите хора трябва да се учат от глухите хора с техния естествен БЖЕ.

От кого ще се изучава БЖЕ? В настоящата глава никъде не се споменава за научно-изследователската дейност КАК точно тя ще се случва и каква точно е ролята на глухата общност и най-вече на организациите НА глухите хора. Защо не се говори затова как ще се създаде специалност, свързана с БЖЕ. Тази специалност, за да се случи по автентичен начин - трябва да бъде създадена среда за автентична научноизследователска дейност чрез БЖЕ от глухите хора, носители и ползватели на БЖЕ с подкрепата на специалисти, които са готови да съдействат на глухите хора съвместно с ВУЗ. Тъй като е нещо много ново трябва да се взаимстват и чужди практики. Местните са безкрайно оскъдни. Логопеди, слухово-речеви рехабилитатори и други специалности, свързани със специална педагогика и т.н. не ги прави специалисти по жестов език, още повече, че чуващите хора не владеят жестов език. Единиците чуващи хора, които владеят жестов език и са правили неща на парче през годините не ги прави специалисти, а и никакъв прогрес не могат да имат те без в този процес да са включени глухите хора. Единственият път е - глухите хора заедно с много малкото специалисти със съвети от вече утвърдени чужди специалисти да се поставят основите. Пример е Косово, което като държава чрез своето Министерство на образованието и местната организация на глухите влиза в сътрудничество със Световната федерация на глухите и поставят началото на научно-изследователска дейност, като в продължение на едно десетилетие те успяват да поставят началото на билингвизма като подход на образование, защото още от самото начало се решава, че трябва да се постави основата от глухите хора, носители и ползватели на БЖЕ. Основата липсва и опитите на единици хора, които са от сферата на орализма се опитват да се

свързани с развитието на българския жестов език.

Глухите лица и в момента имат възможност да се обучават и да получават професионална квалификация. В нормативните актове, регламентиращи обществените отношения, свързани с това, не са налице пречки за подготовка на глухите лица с оглед заемането на изброените длъжности. В законопроекта се предвижда осигуряване на преводачески услуги на български жестов език за глухи и сляпо-глухи студенти и докторанти до 120 часа годишно и допълнително до 60 часа на семестър, което е съобразено с финансовите възможности на държавния бюджет.

Подготовката на специалисти по български жестов език ще бъде предмет на допълнителна подзаконова уредба и последващи правилници на висшите училища.

С решение на ректорския съвет в съответния университет би могъл да бъде създаден и Център за научно-изследователска дейност с участието на лица от глухата общност.

"изтъкнат" като специалисти по жестов език, а всъщност те често говорят за калкиране и запазване на статуквото на некачествено образование чрез калкираща реч, като това по никакъв начин не поставя основите за билингвизъм, което е една от основните цели на настоящия закон.

Междувременно, докато се създадат специалност, свързани с жестов език, ще отнеме време и глухите хора ще могат да бъдат мотивирани да се развиват само като се появят такива специалности чрез жестов език. За да има критична маса от глухи хора, които са изследователи, учители, обучители и преводачи ще се случи след като се създадат възможности за обучителни програми на работното място в НПО на глухи хора и придобиване на висше образование. Целта е чрез закона да се създават условия за достъпност във висшето образование и в същото време да има и специалност, свързани с жестов език. Мотивацията сред глухите хора е безкрайно ниска, точно заради липсата на достъпно висше образование за глухите хора. Целта на закона е наистина да им предостави възможност за качествено висше образование с неограничен безплатен жестов превод за периода на обучението им във ВУЗ по желаната специалност – от степен бакалавър до всяка следваща. Просто глухите трябва да имат амбицията първо да бъдат образовани и след това да работят по специалността си. Държавата с този закон трябва да бъде задължена да предоставя неограничена безплатна услуга жестов превод на глухите студенти до момента на тяхното учене във ВУЗ. Всичко останало е в ръцете на глухите. Тогава ще има и конкуренция между глухите специалисти, която е безкрайно необходима за развитието на БЖЕ и на самите глухи. За да си глух изследовател никак, ама никак не е достатъчно само да си глух и носител на БЖЕ. Дори не е достатъчно да си завършил лингвистика на БЖЕ. Нужно е да имаш и следдипломна квалификация за научен изследовател. Това е дълъг процес, който ще започне да се случва само след като се постави основата като глухите следва да водят този процес. Чрез закона трябва да мотивираме глухите към учене и нужното образование, за да осъзнаят, че само така могат самите те да имат развитие и да работят за развитието на БЖЕ.

В образованието се крие успехът и независимостта на глухите хора и на нашия БЖЕ. Но за да има образование за глухи, трябва някой да е поставил основата за това образование и това е отговорност на глухата общност в партньорство с академичната общност. Основна цел на закона следва да бъде подпомагането и овластяването на глухите хора.

В този контекст се поставя въпросът защо МОН изземва функциите на глухата общност, особено на организациите на глухите хора, които трябва да бъдат поощрявани и развивани чрез национални програми с цел развитие на глухата общност, която е носител на жестовия език. Жестовият език трябва да достигне до родителите и семействата на глухите хора чрез овластена глуха общност, чрез организациите на глухите хора. Глухите хора са носители и ползватели и е естествено те да водят процесите на обучение и развитие на семействата на глухите хора. НПО секторът трябва да получава подкрепа от държавата, за да може глухите хора да подкрепят, съхраняват идентичността, културата и езика на глухите хора. Това не е работа на МОН. МОН не се занимават с обучение на родители и семейства.

Много е важно да се покрие темата за недопускане на лишаване на човешкото право на използване на език. За глухите хора естественият език е жестовият език и НЕ трябва да се допуска неговото лишаване. Изграждането на реч на словесен език е отделна дейност и тя си съществува и за нея си има финансова подкрепа за всяко глухо дете и е част от слухово-речевата рехабилитация, но тя не е единствената възможност за развитие на глухите хора. В момента държавата осигурява финансиране за слухопротезиране чрез слухови апарати и кохлеарни импланти. Осигурява се финансова подкрепа и за слухово-речева рехабилитация. В момента обаче няма никаква финансова подкрепа за развитие на глухите хора чрез жестов език. В момента проектозаконът се ограничава единствено и само до осигуряване на жестов превод, но всички знаем, че тук не става дума за услуги за жестов превод, а за пълноценно владеене и общуване чрез БЖЕ. Също така следва да се има предвид, че лишаването на

правото на жестов език реално се случва основно от 0 до 3 годишна възраст, това е възрастта на децата, която не се покрива от системата на формалното образование. Трябва да се създават възможности за осигуряване на езикова среда чрез обучителни организации (те не са образователни), в случая от НПО на глухите хора. Желателно е в обучителните организации да има подготвени глухи обучители, които получават своите умения, както бидейки част от глухата общност, така и при наличието на международен опит в областта на глухите хора и чрез възможност за придобиване на специалност "Жестов език" от висше учебно заведение, което обаче ще отнеме доста по-дълго време. Трябва да има един преходен период, в който организациите на глухите хора да се занимават с обучителни дейности и да се изгражда и поетапно и капацитет за специалност Жестов език във ВУЗовете

Като обобщение, бихме искали да поясним, че настоящата глава трябва да има по-общирен обхват, а именно да се създават възможности за:

1. Подготовка на глухи специалисти в три основни направления:

- Глухи изследователи – занимаващи се с научноизследователска и лингвистична дейност на българския жестов език
- Глухи обучители по жестов език – да се вземе предвид с каква подготовка са и кой ги подготвя. Да си обучител по жестов език не е лесна работа. Следва да се заложи на законово ниво разработването на методики за тези обучения, които съответно да бъдат доразвити на подзаконово. Обучители по български жестов език има значение коя възрастова или по друг критерии обучаеми покриват. Много са различни начините на обучение при различните категории потребители и трябва да се мисли как ще се създават тези методики за обучение. Така например, методът за обучение на деца 0-3 години е различен от методът за обучение на

възрастни, загубили в късен етап слуха си, които вече владеят говорим български език.

- Глухи преводачи по жестов език за онлайн ресурси за подготовка на всички групи специалисти. Във време на технологии и платформи за обучителен ресурс е редно да има критична маса от глухи преводачи, които създават онлайн ресурси на жестов език за подготовка на всички специалисти (глухи и чуващ, включително и родители, учители и други специалисти, имащи отношения с глухи хора). Глухи преводачи, които могат да превеждат от жестов език на говорим език като партньори и на глухите учители по жестов език и глухите лингвисти.

2. Подготовка на жести преводачи

- Глухи преводачи

- Чуващи преводачи

- Създаване на тандеми от чуващи и глухи преводачи за съвместна дейност

3. Подготовка по български жестов език на педагози и други специалисти от системата на образованието, включително и педагози в специалните училища

- Ресурсни учители

- Профилирани ресурсни учители

- Логопеди

- Слухово-речеви рехабилитатори

- Психолози

4. Подготовка на учители и консултанти по български жестов език за родители и семейства на глухи хора

- Ученици по БЖЕ за родители и семейства на глухи хората са с фокус върху обучението по БЖЕ за семейства на глухи хора.

- Консултанти по БЖЕ за родители и семейства на глухи хора – те са с фокус върху съдействие към чуващи семейства с глухи хора, например, които посетават на място в дома на семейството.

В закона има една слабост и тя е, че се дава пари за текущи разходи, а не се мисли как с достатъчно средства да бъдат инвестирани в глухи лидери (макар и малко, но от тях

зависи мотивацията и промяна на нагласите в цялата глуха общност). Целта е да се изграждат техните умения в процеса на работа чрез обучителни програми на работното място, подкрепени от държавата. По този начин глухите хора сами ще стигнат до заключението, че искат да се образуват и да учат през целия живот. До този момент не е имало такива възможности. В момента ВУЗ-овете не са напълно подготвени по теми, свързани с глухите хора и особено БЖЕ. Обучителните програми на работното място се разписват предварително от професионалисти в областта на неформалното обучение чрез практика заедно с глухите хора. Целта е МТСП и МОН чрез Съвет на БЖЕ и чрез Фонд за развитие на БЖЕ да инвестират в такъв тип обучителни програми за създаване на такива възможности за глухи хора. Не трябва да се забравя, че глухите хора са единствените хора с увреждания, които могат да бъдат равнопоставени чрез БЖЕ. БЖЕ обаче, се различава от словесния език и това предполага и изисква повече фокус и специализация на такъв тип обучителни програми на работното място. Целта следва да е покриване до около общо 20 работни места на година за всички НПО на глухи хора.

9. Чл. 8. В детските градини, училищата и центровете за подкрепа за личностно развитие по чл. 49, ал. 1, т. 4 от ЗПУО се осигуряват условия за изучаване, усвояване и използване на българския жестов език.

Чл. 9. (1) Специализираните обслужващи звена по чл. 50, ал. 1, т. 5 от ЗПУО, центровете за подкрепа за личностно развитие по чл. 49, ал. 1, т. 4 и специалните училища по чл. 44, ал. 1, т. 1 от същия закон, **в партньорство с организации на и за хора с увреден слух, регистрирани по реда на ЗЮЛНЦ в обществена полза**, предоставят информация и извършват консултации на родителите за осигуряване на езикова среда за комуникация на български жестов език и за обучение на детето от момента на установяване на слуховата загуба.

Предложение:

Не се приема

Държавната политика по отношение на осигуряването на приобщаващото образование на децата и учениците в системата на предучилищното и училищното образование и произтичащите от това дейности са функции единствено на институциите в нея, съгласно Закона за предучилищното и училищното образование. В този смисъл те могат да си партнират с организации на и за хората с увреден слух, но без това да им е вменено като задължение.

В чл. 9, ал. 1 след думата „същия закон“ да се добави „в партньорство с организации на хора с увреден слух, регистрирани по реда на ЗЮЛНЦ в обществена полза“.

Мотиви: Организацията и мястото на провеждане да са ангажимент на центровете за подкрепа и специалните училища, а предоставянето на консултациите и обучението по БЖЕ да бъде извършено от НПО на хора с увреден слух. Никой, по-добре от глухите консултанти не биха могли да консултират семейството по въпроси, свързани с глухотата, както и никой по-добре от глух обучител не би научил на БЖЕ малкото дете. Разбира се, глухите консултанти и обучители трябва да имат професионална квалификация за двете дейности.

10. В чл. 9, ал. 2 изреча „При осъществяване на дейностите по ал. 1“ да се добави изразът „партньори на институциите са НПО на хора с увреден слух, вписани по реда на Закона за юридическите лица с нестопанска цел като юридически лица за общественополезна дейност“.

Мотиви: Организацията и мястото на провеждане да са ангажимент на центровете за подкрепа и специалните училища, а предоставянето на консултациите и обучението по БЖЕ да бъде извършено от НПО на хора с увреден слух. Никой, по-добре от глухите консултанти не биха могли да консултират семейството по въпроси, свързани с глухотата, както и никой по-добре от глух обучител не би научил на БЖЕ малкото дете. Разбира се, глухите консултанти и обучители трябва да имат професионална квалификация за двете дейности.

11. В чл. 9, ал. 3 след думата „алинея 1“ да се добави изразът „организации на и за хора с увреден слух, вписани по реда на Закона за юридическите лица с нестопанска цел като юридически лица в обществена полза“.

Не се приема

Виж мотивите по т. 9.

Не се приема

Виж мотивите по т. 9.

Мотив: Ранната подкрепа за личностно и езиково развитие се случва най-добре в средата на глухата общност чрез обучителна дейност. Общността и семейството са водещият фактор в езиковото развитие на детето. Организациите на глухи хора имат капацитета да бъдат партньор на институциите.

Пояснение: И тук, следва да се обърне внимание отново на изложения по-горе аргумент. Много е важно да се вземе предвид темата за недопускане на лишаване на човешкото право на език. За глухите хора естественият език е жестовият език и **не** трябва да се допуска лишаване от това право. Изграждането на реч на словесен език е отделна дейност и тя съществува, като за нея има финансова подкрепа за всяко глухо дете за неговата слухово-речева рехабилитация. Също така държавата осигурява финансова подкрепа за слухопротезиране чрез слухови апарати и КИ. Но нито едното, нито другото не включва езиковото развитие на глухите деца. Критичен е периодът от 0 до 3 годишна възраст за изграждането на езикови умения за глухите деца чрез БЖЕ. Затова предлагаме осигуряването на езикова среда на глухите деца да се извършва чрез обучителни организации (те не са образователни), в случая НПО на глухите хора.

Мотиви: Същите като чл. 9, ал. 3

12. В чл. 10, ал. 1 след думата „закон” да се добави „в партньорство с организации на хора с увреден слух, регистрирани по реда на ЗЮЛНЦ в обществена полза“.

Мотиви: Същите като чл. 9, ал. 3

Не се приема

Виж мотивите по т. 9.

13. В чл. 10, ал. 2, и чл. 11, ал. 3 изразът и/или да се заличи.

Не се приема

14. Чл. 10, ал 3. да се заличи.

Мотиви: дава се яснота в по-горните членове и точки. Институциите трябва да си взаимодействат с НПО на глухи, а не препоръчителното „може“.

Не се приема

Виж мотивите по т. 9.

15. В Чл. 11 да се разделят в отделни членове „специалните училища” и „училищата от системата на предучилищното и училищното образование (масовите училища)”.

Чл. 11. (1) За целите на обучението и комуникацията в специалните училища за ученици със сензорни увреждания – увреден слух, се използва българския жестов език.

Обръщаме внимание, че чл. 11 се отнася само за специалните училища за глухи деца. От това следва, че всички точки към чл. 11 се отнасят само за специалните училища. Това означава, че глухите деца в масовите детски градини няма да учат БЖЕ.

(2) В специалните училища за ученици със сензорни увреждания – увреден слух, и за глухите ученици, обучаващи се в училищата от системата на предучилищното и училищното образование, се провежда обучение по български жестов език като специален учебен предмет.

Коментар: В т. 2 е поредното неволно или волно объркване: „...обучаващи се в училищата от системата на предучилищното и училищното образование, се провежда обучение по български жестов език като специален учебен предмет.“. Така написано става ясно, че глухите ученици и в специалното училище и в масовото училище ще учат специален предмет „Български жестов език“. Обаче това не е така. Предвидено е само в специалните училища да се учи предмет „Български жестов език“. Трябва да се разделят в отделни членове специалните училища и училищата от системата на предучилищното и училищното образование (масовите у-ща). Така оставена т. 2 от чл. 11 е некоректна, като обръщам отново внимание, че т. 2 е от чл. 11, който се отнася само за специалните училища.

Не се приема

Не се налага от правно-техническа гледна точка отделянето на текстовете в отделни членове. От съдържанието на текстовете е видно разделението на специалните училища и на останалите училища в системата на предучилищното и училищното образование.

2. За глухите деца ~~и за сляно-глухите~~ деца съобразно степента на нарушението на ~~зрението и/или~~ на слуха в детските градини се провежда обучение за изучаване на българския жестов език в специално образователно направление.

Коментар: Тъй като т. 3 се отнася към чл. 11, следва да разбираме, че глухите деца в детските градини към специалните училища ще изучават БЖЕ в специално образователно направление, но към момента детските градини към специалните училища са закрити и няма такива. Следва да се уточни в кои детски градини. Ако тази точка касае глухи деца в масови детски градини, да се отнесе към отделен член, касаещ глухите деца и ученици от системата на предучилищното и училищното образование

2. учениците без слухова загуба може да се осъществява обучение за придобиване на допълнителна подготовка по български жестов език във факултативните учебни часове, а за децата без слухова загуба – обучение за изучаване на българския жестов език в допълнителни форми на педагогическо взаимодействие.

Коментар: Същият проблем е налице и тук, защото т. 4 е към чл. 11, който пък е само за специалните училища. Отбелязваме, че текстът към т. 4 трябва да се отнесе към нов член, касаещ чуващите ученици от системата на предучилищното и училищното образование.

5. Обучението по специалния учебен предмет български жестов език и по направлението по ал. 3 се осъществява от педагогически специалисти с висше образование по специалности от професионални направления „Педагогика“ и „Педагогика на обучението по.....“, или по специалност „Българска филология“ от професионално направление „Филология“ с придобита професионална квалификация „учител по български жестов език“ при условията и по реда на чл. 213, ал. 7 от ЗПУО.

	<p>Т. 5 след уточнение за кои детски градини става въпрос, след като такива към специалните училища няма да бъде заличена и да придобие следния текст</p> <p>„Обучението по специалния учебен предмет български жестов език и по направлението по ал. 3 се осъществява от глухи педагогически специалисти с висше образование по специалности от професионални направления „Педагогика“ и „Педагогика на обучението по.....“, или по специалност „Българска филология“ от професионално направление „Филология“ с придобита професионална квалификация „учител по български жестов език“ при условията и по реда на чл. 213, ал. 7 от ЗПУО.</p>		
	<p>16. В чл. 11 да се добави нова алинея със следния текст</p> <p>„Педагогическите специалисти в специалните училища за ученици с увреден слух, ресурсните и профилираните ресурсни учители, които работят с деца и ученици със слухова загуба в системата на предучилищното и училищното образование, трябва да са и придобита образователна степен магистърска във ВУЗ по български жестов език“.</p>	Приема се по принцип	Изискванията ще бъдат разписани в държавния образователен стандарт за статута и професионалното развитие на учителите, директорите и другите педагогически специалисти.
	<p>17. Чл. 12, ал. 2 да бъде заличен, след като родителите трябва да си заплащат услугата.</p> <p>При текущите изпитвания и изпитите в системата на училищното образование, както и при педагогическите ситуации в предучилищното образование, глухите и слухоневидните глухите деца и ученици по ал. 1 съобразно степента на нарушението на зрението и/или слуха им имат право да използват българския жестов език.</p>	Не се приема	В проектозакона не се предвижда родителят да заплаща за осигуряване на преводач на български жестов език.
	<p>18. Да се добави нов чл. „Педагогическите специалисти в специалните училища за ученици с увреден слух, ресурсните и профилираните ресурсни учители, които работят с деца и ученици със слухова загуба в системата на предучилищното и училищното образование, трябва да са с придобита</p>	Приема се по принцип	Виж т. 16.

		<p>образователна степен магистърска във ВУЗ по български жестов език“.</p> <p>Пояснение: Работещите в специалните училища, завършили специална педагогика, предметчици (математика, история, биология и т.н.) трябва да имат допълнителна образователна степен магистър от ВУЗ по БЖЕ. Същото се отнася за ресурсните учители, които работят в системата на предучилищното и училищното образование.</p>		
		<p>19. Към чл. 14 да се добави ал. 2 „Право на неограничено ползване на жестов превод“.</p>	<p>Не се приема</p>	<p>В законопроекта се предвижда, освен осигуряване на 60 часа на семестър, и годишен часови лимит, което е съобразено с финансовите възможности на държавния бюджет.</p>
		<p>20. Чл. 15 „Висшите училища осигуряват условия за подготовка на специалисти по български жестов език” да се опишат в Допълнителните разпоредби на настоящия закон - необходимите промени в Закона за висшето образование.</p> <p>Мотиви: Не е ясно посочено как и по какъв конкретен начин ВУЗ ще осигуряват условия за подготовка на специалисти по БЖЕ. При всички положения, за да се създадат такива условия във ВУЗ, ще се наложи промяна в Закона за висшето образование. Не смятаме, че това трябва да остане за след като влезе в сила Закона за БЖЕ да бъде регламентирано. Смятаме, че нужни са промени в Закона за висшето образование и те да бъде вписани в Допълнителните разпоредби на настоящия закон.</p> <p>За глухите студенти предлагаме предвиждане на ал. 2 на чл. 15, който д предвижда право на неограничено ползване на жестов превод така, че да са напълно равнопоставени във висшето си образование на останалите студенти</p>	<p>Не се приема</p>	<p>Със Закона за висшето образование се регламентирано устройството, функциите, управлението и финансирането на висшето образование в Република България, а не условията и редът за придобиване на висше образование по отделни специалности. Подготовката на специалисти по български жестов език е предмет на подзаконова уредба и правилниците на висшите училища.</p>

21. Пояснения в подкрепа на настоящата глава: Бихме искали да уточним един ключов факт – а той е, че единствената група хора с увреждания с друг език са глухите и те могат да бъдат напълно равнопоставени стига да имат условия за работа с и чрез БЖЕ. Нека да не се забравя, че закон за БЖЕ цели не да обгрижва глухите хора, а да създава възможности за тяхното пълноценно включване като се вземе предвид специалните способности на глухите хора, а именно владенето на БЖЕ и визуална култура, които като умения имат своето приложение в сферите на изследователската дейност, образователната дейности и социалното предприемачество. Тези факти са напълно negliжирани в цялата глава за преводаческите услуги – смеем да кажем, че това са текстове, които са на практика същите текстове по смисъл, които АХУ е прилагала за изплащането на помощите по чл. 51 с единствената разлика, че парите този път ще се изплащат към жестовите преводачи. Няма как да не отделяме глухите хора от останалите хора увреждания. Те вече са отделени дори и чисто законодателно. Те единствено не са включени в Закона за личната помощ. А е така, защото се има предвид, че проблемите на глухите ще имат решение с отделен закон за БЖЕ, точно по причината, която посочваме по-горе - глухите хора са с единствената група със собствен език и специфика на проблемите, произхождащи комуникацията.

Изрично сме против след влизането на закона в сила да се изплащат възнаграждения единствено на база часове и на база брой глухи хора. Истината е, че в момента реално практикуващите жестови преводачи, които предоставят качествен превод е малък точно вследствие на дълги години на подпомагаща политика чрез чл. 51, което доведе до краха на професията на жестовия преводач. **Законът е иновация и цели в рамките на поне 5 години след влизането в сила на закона да се създадат условия за нова генерация жестови преводачи.** Но така или иначе, заплащане на превод трябва да има и тези средства трябва да са предвидени в закона. През тези 5 години глухите ще имат нужда от превод, който със сигурност няма да е достатъчно качествен и трябва и затова

Не се приема

Приема се по принцип

По отношение на предложението за Фонд за развитие на БЖЕ виж т. 5.

По отношение на създаването на звено/център, което се занимава с развитието на жестовите услуги и техния мониторинг:

Подобно оперативно звено следва да бъде създадено при условията на Закона за администрацията. За осигуряване на административния му капацитет ще бъде необходимо вземане на бройки от други административни структури, с оглед спазване на политиката за недопускане увеличаване числеността на персонала на администрацията на изпълнителната власт, произтичаща от § 16 от преходните и заключителните разпоредби на Закона за администрацията.

Към момента са налице достатъчно административни структури, които изпълняват функции в системата на хората с увреждания и създаване на допълнително звено в тази сфера не е целесъобразно.

трябва да има предвидени средства за развитие на жестовите преводачи. Нужни са сериозни инвестиции в иновативни и ефективни обучителни програми за жестови преводачи. От гледна точка на социалното предприемачество, ще трябва да се инвестират усилия в ефективни модели за управление на жестови услуги. За тази цел, препоръчваме да бъде създаден Фонд за развитие на БЖЕ, който ще следва цялостен план на дейности, като една от тях ще е свързана с развитието на професията на жестовия преводач и съответно жестовите услуги в следващите 10 години. Съветът по БЖЕ създава стратегически план за изпълнение на настоящия закон, упражнява мониторинг и предлага и договаря бюджетни средства чрез Фонда на ежегодна база.

Например, следващите стъпки в тази посока са: Инвестиции в носителите на БЖЕ, за които се създават позиции, свързани с БЖЕ, неговото развитие и неговото прилагане в предоставяне на услуги чрез БЖЕ, включително и преводаческите. Тук се включват както глухите лица, така и чуващи лица от семейства на глухи родители, които са с потенциал да бъдат първите жестови преводачи. За целта трябва да се създават обучителни програми на работното място в организации НА глухите хора и жестови преводачи. Такъв тип програми трябва да се извършат следните дейности, а именно: Оценка на ситуацията в България за реалния брой жестови преводачи и качеството на жестовия превод. Ниво на владеене на БЖЕ сред сегашните жестови преводачи.

На база на резултатите, се създават нови обучителни програми за жестови преводачи, които работят заедно с носители на жестов език.

Научни изследвания на жестовия превод

Провеждат се обучения за жестови преводачи сред деца на глухи родители

Провеждат се обучения за глухи жестови преводачи сред носители на жестов език.

Създаване на звено/център, което се занимава с развитието на жестовите услуги и техния мониторинг. В това звено/център работят основно само хора, владеещи БЖЕ и в никакъв случай, това не е просто административно звено, изплащащо пари за преводачески услуги, а е оперативно звено,което постоянно се занимава с развитието на жестовите услуги през годините докато се стигне до нужните стандарти и качество на преводачески услуги чрез жестов език.То общува активно със Съвета по БЖЕ, който всъщност се занимава със стратегическото планиране на всичко, свързано с БЖЕ. Силно препоръчително е развитието на жестовите услуги и неговия мониторинг да се прави в научно-изследователски център към ВУЗ, в който работят глухи хора задължително заедно с експерти и специалисти. Нека научноизследователската дейност да е към ВУЗ, но задължително заедно с глухите хора. Жестовият превод също има нужда от научно изследване. Такова никога не е правено в България. Така, както е правено в много различни държави, разбира се и в това число и в Галодет университета. Жестовият превод също е обект на научно изследване, за да се излезе с научни изводи, които да са базата за развитието на жестовия превод. По принцип практика в почти всички държави е с научно-изследователска дейност на жестов език да се занимават университети и такива научно-изследователски центрове са основно към университети. Разбира се, като в екипите са включени активно глухите. Това трябва да се случи и тук, в България.

Създаване на възможности за преводачески агенции/фирми да предоставят такъв тип услуги. Защо се ограничава само до физически лица в закона? АХУ ни връщат поне 20 години назад с тези текстове, които са много силно административни. Законът трябва да създава условия за осигуряване на права на глухите хора чрез преводачески услуги чрез БЖЕ, но цялата

тази конкретика е копи пейст на процедура от АХУ и те нямат място в закона, защото това е силно ограничаващо.

За възможността за създаване на агенции/фирми за жестов превод е напълно нормално да е случва. То и сега законите позволяват това, няма никакво ограничение и не е нужно да го изискваме от закон за БЖЕ. Идеята е, обаче, че държавата чрез Фонда за развитие на БЖЕ да може да подкрепя социалното предприемачество със създаването на социални бизнеси, доставчици на преводачески услуги от и на жестов език. Разбира се, че не е нужно да се подкрепя цялостната му дейност, а по-скоро за неговия старт. Който иска, дали като физическо лице или чрез фирма/НПО – нека да прави такива форми на тази услуга, това е само плюс за глухите, ще имат възможност и право на избор. АХУ трябва да създава такива възможности, а не да ни ограничава по един единствен начин както е посочено. Също така, след като говорим за Закон за БЖЕ, няма как да вмъкваме толкова административни текстове като за наредба в закон.

Заявяваме, че трябва да се създават възможности да се създават програми за заетост на глухи хора, осигуряващи обучение на работното място, които да са насочени към развитието на глухите хора по новосъздаващи се позиции, свързани с БЖЕ и всички услуги, произтичащи от него. В момента голяма част от НПО сектора изпитват затруднения за осигуряването на работни места за глухи хора с опит и умения. Освен това, ще се създават възможности за образование чрез специалност „Жестов език“ и те са в няколко направления - 1.лингвистично-научноизследователска 2.образователна и 3. преводаческа. С въвеждането на закона за БЖЕ и предстоящите дейности по него през следващите години, въвличането на глухите хора във всички процеси чрез програми за обучение на работното място е неминуемо и вярваме, че МТСП могат да бъдат изключителен партньор за развитието на глухата общност.Това трябва да се приеме като един преходен период, в който се прави инвестиция в глухата общност да се въвлекат сериозно в дейностите, свързани с БЖЕ. По този

начин само за едно десетилетие е възможно да се премине от обгрижващ модел към отговорен и равностоен живот за глухите хора.

Предлагаме да се създаде оперативно звено от глухи специалисти по БЖЕ (носители и ползватели на БЖЕ). Ние сме малка държава и идеята е да се обединят усилия в глухата общност и да си остане всичко да си минава през АХУ, но е безкрайно нужно да има звено от глухи специалисти по жестов език към АХУ (или бъдещата ДАХУ), които да се занимават с оперативно управление - администриране, логистична дейност, комуникационни и координационни дейности, които са повече с оперативен характер с цел постигане на балансиране на глухи специалисти по жестов език и жестови преводачи, които заедно предоставят услуги за глухата общност. Целта е, че жестовите преводачи се занимават единствено и само и основно с жестов превод, а не с координационни, комуникационни и оперативни дейности или обучителни дейности. Съветът по БЖЕ има консултативна и стратегическа роля, а не оперативна. Съветът по БЖЕ ще може да получава информация от оперативното звено от глухи специалисти в АХУ и по този начин ще може да работи по-добре при вземането на решения и процесите на стратегическо планиране ще започнат да се установяват и изглаждат с годините. Накратко казано оперативното звено към АХУ (ДАХУ) е с оперативна роля и с фокус върху създаването на среда за услуги чрез БЖЕ, а Съветът по БЖЕ обхваща всичко свързано с БЖЕ и е с повече стратегическа и консултативна роля по отношение на Фонд за развитие на БЖЕ. Двете ще се допълват.

22. В чл. 16 след текста „от Списъка на професиите за професионално образование и обучение по чл. 6, ал. 1 от Закона за професионалното образование и обучение” **да се добави** „или с придобита образователно-квалификационна степен „бакалавър“ или „магистър“ по специалност по български жестов език”.

Предлагаме: да бъде върнат текста член 17 от нашето предложение, дадено в МОН, като алтернативно на горното настояваме, чл. 17, ал. 1 и 2 да придобият следната редакция:

Чл. 17. (1) Преводач от и на български жестов език е дееспособно физическо лице с българско гражданство или с право на постоянно пребиваване в Република България, което е с придобита професионална квалификация или квалификация по част от професия „Преводач от и на български жестов език“ от Списъка на професиите за професионално образование и обучение по чл. 6, ал. 1 от Закона за професионалното образование и обучение, или с придобита образователно-квалификационна степен „бакалавър“ или „магистър“ по специалност по български жестов език.

(2) обстоятелствата по чл. 16, ал. 1, с изключение на необходимото образование и квалификация, се установяват с декларация

Не се приема

Към момента не съществува специалност по български жестов език в системата на висшето образование.

23. В чл. 16 да се добави нова (2) със следния текст „Обстоятелствата по чл. 16, ал. 1, с изключение на необходимото образование и квалификация, се установяват с декларация”.

Не се приема

Този текст се съдържа в чл. 18, ал. 3, където е неговото систематично място.

24. В чл. 18, ал. 2 да текста „свидетелство за придобита степен на професионална квалификация, съответно удостоверение за придобита квалификация по част от професия „Преводач от и на български жестов език“ **да се замени с** „документ за образователна степен бакалавър или

Не се приема

Виж мотивите по т. 22.

магистър, придобита във ВУЗ със специалност „Преводач по български жестов език”.

Коментар: Подчертаните думи „свидетелство“ и „удостоверение“, които са като изискване за жестов преводач, дават яснота за квалификацията на жестовите преводачи, които предстои да имаме. Свидетелство и удостоверение се дава на завършили курс. Има риск от провеждане на курсове, които няма да дадат нужната професионална подготовка за преводачите. За да имаме качествени жестови преводачи, те трябва да имат университетско образование със специалност „Преводач по български жестов език.

ЗАБЕЛЕЖКА: В закона, върху който давахме становище в различен цвят имаше чл. 17 /1/, е записано за преводачите да имат степен „бакалавър“ или „магистър“ по специалност по български жестов език. Това изискване в този закон го няма. А е от изключителна важност.

25. Необходимост от преработване на чл. 17 и чл. 19.

Мотиви към чл. 17: Категорично възразяваме срещу посочената формулировка. АХУ до момента не е имала и няма никаква представа от наличието на жестови преводачи в страната. В чл. 19, ал. 1 на всичко отгоре се говори за „комисия в АХУ” – съставена със заповед на директора на АХУ, който, не владее и не разбира, не познава и не може да даде експертно мнение по въпросите и проблемите на БЖЕ. Пак там, в ал. 6 – се говори за „проверки за достоверността” от комисията, одобрена от директора на АХУ, без да са посочени изискванията за подбор на членовете на въпросната комисия (тоест, може и да са чистачите на АХУ). В ал. 7 пък точно директорът на АХУ, който е некомпетентен по тези въпроси, има право да отказва вписване.

Като решение, предлагаме както по-горе в аргументите ни, че трябва да се обособи оперативно звено, свързано с услуги чрез БЖЕ към АХУ. Звеното се състои от глухи хора и

Не се приема

Комисията по чл. 19 не преценява по субективни критерии документите на преводачите за вписването им в списъка по чл. 18. Нейната задача е единствено да провери редовността на подадените документи и дали те отговарят на обективните изисквания, посочени в закона. Не се прави субективна преценка на съдържанието на документите, която да налага специфични познания от членовете на комисията.

жестови преводачи, хора единствено владеещи жестов език и които са на пряко подчинение на АХУ/МТСП, като задължително следват стратегически план за работа, установен и гласуван от Съвета за БЖЕ. Отделно трябва задължително да има комисия за правоспособност на жестовите преводачи.

Мотиви към чл. 19

АХУ без да сформира оперативно звено за БЖЕ от членове владеещи жестов език, като основна част от тях да са носители на жестов език, нищо не може да направи сами. В противен случай, това ще бъде просто една административна процедура без да има ефект. Освен оперативното звено за БЖЕ, е нужно да бъде сформирана комисия по правоспособност, която да следи за правоспособността на жестовите преводачи, но тя е по-скоро към Съвета за БЖЕ.

26. В чл. 20 да се добави т. 5 със следния текст „при заявено недоволство от страна на глухи хора по отношение на жестовия преводач – превод и поведение. Тази възможност следва да е водеща.

Не се приема

Предложението се включва в чл. 20, ал. 2, т. 3 на проектозакона.

27. В чл. 21, ал. 1 текста „до 120 часа годишен лимит” **да се замени с** „на 120 часа годишен лимит.”

Мотив: Изразът „ДО“ предполага извършване на индивидуална оценка на всяко лице, което желае да използва тази услуга.

Не се приема

Годишният лимит е съобразен с финансовите възможности на държавния бюджет. Не се изисква извършване на индивидуална оценка, а само проверка на редовността на подадените документи и дали те отговарят на обективните изисквания.

28. Чл. 21, ал. 2 да се промени със следния текст „Глухите студенти и докторанти в процеса на обучението си за придобиване на висше образование имат право на ползване на безвъзмездни преводачески услуги на български жестов в рамките на учебната програма на ВУЗ, в който са студенти, до завършване на образователната степен“.

Не се приема

В законопроекта се предвижда освен осигуряване на 60 часа на семестър и годишен часови лимит, което е съобразено с финансовите възможности на държавния бюджет.

Мотив: Предоставеният лимит е изключително недостатъчен за добрата университетска подготовка на глухия студент или докторант. Добрата професионална подготовка гарантира трудовата реализация на глухото лице. За тази цел е необходимо през целият курс на университетско образование глухото лице да ползва жестов превод без ограничение.

29. В чл. 21, ал. 3 да се заличат изразите „броят на часовете за”, и „лимит по”.

~~Броят на часовете за~~ Правото на безвъзмездна преводаческа услуга на български жестов език се определя за всяка календарна година в съответствие с ~~лимита по~~ ал. 1 и пропорционално на срока на действие на експертното решение на ТЕЛК или НЕЛК, или на оставащите месеци след отпускането на преводаческата услуга.

В чл. 21, ал. 4 да отпадне изразът „сляпо-глухите“, като мотивите са изложени по-горе и са идентични и тук, като текстът придобие следната редакция:

4. Глухите ~~и сляпо-глухите~~ лица използват безвъзмездна преводаческа услуга, извън осигурения лимит по ал. 1, на български жестов език при:

30. Към чл. 21, т. 3 да се добави нова точка 3 „а“ със следния текст „За лицата с определен период в ТЕЛК – пожизнено преводаческата услуга се предоставя пожизнено и подаването на заявления се прави еднократно“.

Не се приема

Предложението не съдържа съществена промяна на текста, която да налага редакцията му.

Не се приема

Ангажиментът за ежегодно заявяване на потребността от ползване на безвъзмездна преводаческа услуга от една страна кореспондира със създаването на по-добри условия за живот на лицата от целевата група, което неминуемо е свързано и с повишаване на тяхната активност и включване в живота на общността. От друга страна моделът на заявяване и отчитане е изцяло обвързан с минимизиране на административната и финансовата тежест при ползване правото на безвъзмездна преводаческа услуга, тъй като е съобразен с възможността лицата да заявяват, а отчета да се извършва от преводача,

предоставил конкретната услуга. Подобен подход значително улеснява правоимащите лица, от които не се изисква предварително разходване на финансов ресурс, както и повторно посещение в дирекции „Социално подпомагане“ с цел отчетност. С оглед осъществяване на контрол както над правоимащите, така и над преводачите е необходимо заявяването на услугата да се реализира в рамките на календарната или учебната година.

31. В чл. 21, ал. 4, т. 1 след текста „спешна медицинска помощ” да се добави и „неотложна медицинска помощ”.

Мотиви: Спешна помощ и неотложна помощ са различни неща. Спешна помощ е когато застрашава живота ти, например смъртоносни травми при катастрофа или друго като нещо си глътнал и не дишаш и т.н. Неотложна помощ е когато получиш някаква криза, например силна бъбречна криза, коремна криза, жлъчна криза, панкреатитна криза или друга. Отиваш едва дишащ от болка, но е панкреатитна криза и нямаш право на безплатен жестов превод, защото от това на мига не можеш да умреш.

~~2. извършване на процесуално-следствени действия по реда на Закона за Министерството на вътрешните работи.~~

Коментар: Точно при т. (2) е наложително глухият сам да избира своя преводач и само в случай на невъзможност да му бъде назначен служебен такъв. Ситуация, при която на глух се назначава/предоставя преводач, с който той би могъл да е в личен или служебен конфликт, е пагубна за глухия. И в болница, и в съд глухият трябва да има доверие и сигурност в своя преводач! Нарича се избор на доверен преводач. Ужасно е да ти наложат преводач, с когото си в конфликт и от него да зависи животът ти или съдбата ти! Единият (болници) ще те вкара в гроба, другият (МВР, прокуратура, съд) – в затвора.

Не се приема

В законопроекта се предвижда, освен годишен часови лимит, което е съобразено с финансовите възможности на държавния бюджет, и безвъзмездна преводаческа услуга на български жестов език при хоспитализиране в лечебни заведения за болнична помощ.

	<p>Категорично настояваме за право на избор на глухото лице на доверен преводач.</p>		
	<p>32. В чл 22, ал. 4, т. 2 след текста „Закона за Министерството на вътрешните работи” да се добави и „прокуратура и съдилища”. Мотиви: Жестов превод, когато глухото лице е под прокурорско разпореждане, както и в съдилища е изключително наложителен. От това би могло да зависят животът и бъдещето на глухото лице.</p>	Не се приема	По отношение осигуряването на преводач в досъдебното и съдебното производство водещият нормативен акт е Наказателнопроцесуалният кодекс, както и вътрешните правила в прокуратурите и съдилищата, където има създадена уредба за осигуряване на превод на глухи лица.
	<p>33. В чл. 24, ал. 2 текста „съответната институция осигурява преводаческа услуга на глухото или сляпо-глухото лице чрез преводач от списъка по чл. 17” да се замени с „глухите лица избират преводач от списъка по чл. 17 и само в случай на невъзможност, да му бъде назначен служебен жестов преводач”.</p>	Не се приема	
	<p>34. В чл. 27 текста „от 14 членове” да се замени с „15 членове”.</p>	Не се приема	Считаме, че броят е оптимален.
	<p>35. В чл. 27, т. 3 текста „един представител на Българската академия на науките” да се замени с „глух носител на жестовия език”.</p>	Не се приема	Необходимо е да има представител на БАН, след като се признава българският жестов език за самостоятелен, със своя лексика и граматика и провеждането на научни изследвания, свързани с неговото развитие.
	<p>36. В чл. 27, т. 4 да се промени със следния текст „осем представители на общността на глухите хора”.</p>	Не се приема	Считаме, че разпределението на членовете на съвета е оптимален.
	<p>37. В чл. 27, т. 6 текста ”двама преводачи на български жестов език” да се замени с „глухи носители на жестовия език”.</p>	Не се приема	Считаме, че жестовите преводачи имат отношение и пряк досег до общността на глухите хора.
	<p>38. Към чл. 29 - Трябва да има гарантирано държавно финансиране за развитие на БЖЕ, образование чрез БЖЕ и</p>	Не се приема	По отношение на предложението за Фонд за развитие на БЖЕ виж т. 5.

преводчески услуги чрез БЖЕ. Финансирането трябва да се осигурява още от първия ден на глухия човек, след като е установена глухотата му. Това не може да бъде на проектен принцип. В момента има средства за слухопротезиране и кохлеарна имплантация, има за слухово-речева рехабилитация, но никъде няма за жестов език. Ваучерна система за обучения по БЖЕ за родители и семейства, за самите глухи деца. В системата на образованието трябва да има учители по жестов език, отделно инвестиции в ресурсните учители и други педагози/специалисти да владеят жестов език и т.н. Вече по-горе препоръчахме да се създаде Фонд за развитие на БЖЕ и всичко свързано с БЖЕ да минава през този фонд. Фондът да се управлява стратегически от Съветът по БЖЕ. Всяка година да се гласува конкретен бюджет от Съвета по БЖЕ и съответно НПО на глухите хора да бъдат партньори в този процес. Задължително да има независима комисия за контрол върху дейността на Фонда и разпределението на средствата.

(2) В рамките на средствата по чл. 287 от ЗПУО средства от държавния бюджет може да се предоставят на частните детски градини и частните училища, включени в системата на държавното финансиране по чл. 10 от ЗПУО.

39. В § 1 от Допълнителните разпоредби в определението за „глухо лице” след текста „българския жестов език” да се добави „независимо дали има други допълнителни увреждания”.

Не се приема

В случай че лицето със слухова загуба има и други вторични увреждания, то влиза в групата на глухите лица, тъй като водеща е слуховата загуба.

40. В § 1 от Допълнителните разпоредби да се добави нова точка с дефиниция на „Глуха общност” е общност от глухи лица, които са носители и ползватели на БЖЕ и имат своя идентичност и култура като глухи лица.

Не се приема

Проектът на закона като цяло е фокусиран върху признаването на жестовия език и идентичността на глухата общност.

41. В т. 6 от Допълнителнит разпоредби след израза „слухово-речева рехабилитация” да се добави следния текст „и магистърска степен по „Жестов език”.

Не се приема

Към момента не съществува специалност по български жестов език в системата на висшето образование, но в учебните програми съществува учебна дисциплина по БЖЕ.

				В проектозакона се регламентира владенето на българския жестов език от педагогическите специалисти, работещи с деца и ученици със слухова загуба, както и обучения по български жестов език.
		42. Т. 2 и т. 7 от Допълнителните разпоредби да бъдат заличени.	Не се приема	Виж т. 1.
		43. В чл. 29, т. 6 от Допълнителните разпоредби да се промени със следния текст „Профилиран ресурсен учител“ е ресурсен учител, който има магистърска степен по „Жестов език“.	Не се приема	Виж т. 41.
		44. В чл. 29 да се добави нова точка с дефиниция на „юридическо лице с нестопанска цел на глухи лица“.	Не се приема	Виж мотивите по т. 4.
2.	Величка Драганова председател на „Национална асоциация на сляпо-глухите“ в България, получено по имейл на 05.09.2020 г.	1. Чл. 2 да се промени със следния текст ” Българският жестов език позволява използването и създаването на системи за комуникация, които нямат езиков статут и представляват комплекс от методи, подходи, умения и средства за комуникативна способност, осигуряващи достъпност на сляпо-глухите хора до българския жестов език посредством остатъчното зрение и осезанието.“	Приема се по принцип	В проектозакона е предоставена възможност за използването на алтернативните системи за комуникация. Условието и редът за използването им ще бъдат регламентирани в подзаконовни нормативни актове – Наредбата за приобщаващото образование и други относими нормативни актове.
		2. Чл. 17 ал.1, ал. 3; чл. 18, ал. 1; чл. 19, ал. 1, ал.2 и ал.7, и чл. 20, ал.1 и ал. 3 текста „от Агенцията за хората с увреждания“ да се замени с „Агенцията по заетостта“.	Не се приема	Съгласно Закона за хората с увреждания АХУ е органът който подпомага министъра на труда и социалната политика при изпълнението на политиката за правата на хората с увреждания. Агенцията за заетостта изпълнява програми и проекти свързани с трудовата заетост за хората с увреждания.

		<p>3. Т. 2 от § 1 след текста „и е естествен носител и/или ползвател на българския жестов език” да се добави „чрез системи за комуникация, сигуряващи достъпност на сляпо-глухото лице до българския жестов език според спецификата на индивидуалния сетивен дефицит.“</p>	<p>Не се приема</p>	<p>Виж. т. 2</p>
		<p>4. Т. 7 от § 1 да се промени със следния текст „нямат езиков статут и представляват комплекс от методи, подходи, умения и средства за комуникативна способност, осигуряващи достъпност на сляпо-глухите хора до българския жестов език посредством остатъчното зрение и осезанието. Системите за комуникация се регламентират за ползване и прилагане в подзаконов нормативен акт, съгласуван с Министъра на образованието и науката.</p>	<p>Не се приема</p>	<p>Условията и редът за прилагането на системите за комуникация – мануалните системи, ще бъдат регламентирани в държавния образователен стандарт за приобщаващото образование. Те се прилагат не само при сляпо-глухите, а и при лица с комуникативни и множество увреждания.</p>
		<p>5. Към § 1 да се добави нова точка „Достъпност на сляпо-глухите хора до българския жестов език в системата на образованието“ – При използването на българския жестов език в системата на образованието, достъпността на сляпо-глухите хора до българския жестов език се осъществява чрез системи за комуникация, като се осигуряват условия за тяхното изучаване, усвояване и използване от сляпо-глухите деца и техните родители, специалистите в сферата на образованието, сляпо-глухите ученици, студенти и докторанти.“</p>	<p>Не се приема</p>	<p>В глава втора на проектозакона е регламентирана възможност за предоставяне на допълнителна подкрепа и чрез българския жестов език и други алтернативни – мануални системи за комуникация, за целите на обучението и комуникацията в системата на предучилищното и училищното образование.</p>
		<p>6. Точка 4 от § 1 да се промени със следния текст „Превод от и на български жестов език за сляпо-глухи лица“ е преводаческа услуга, която се извършва чрез българския жестов език и системи за комуникация, осигуряващи достъпността на сляпо-глухия към българския жестов език.“</p>	<p>Приема се</p>	
		<p>7. Към § 1 да се добави нова точка „Професионална подготовка на преводачите от и на жестов език за осъществяване на превод от и на български жестов език за сляпо-глухи лица“ – В професионалната квалификация или квалификация по част от професия „Преводач от и на български жестов език“ се включва</p>	<p>Не се приема</p>	<p>Такова изискване ще бъде заложено в държавния образователен стандарт за придобиване на квалификация по професия „Преводач от и на български жестов език“.</p>

		<p>подготовка по системи за комуникация, осигуряващи достъпност на сляпо- глухите хора до българския жестов език.“</p>		
<p>3.</p>	<p>Христина Чопарова „Ние ви чуваме“ получено по имейл на 08.09.2020 г.</p>	<p>1. Коментар „Проектът на Закона за жестовия език е неприемлив по редица причини: структуриран неправилно (глава втора следва след раздел 1 и 2, неясно къде е глава първа), непълен е (липсва, например, частта с обособените специфики на преводачите на сляпо-глухи лица), некомпетентен в почти всяка засегната област; изменя съществуващи положения, вместо да предлага надграждане или нови работещи формули; съдържа неясни дефиниции и на места – откровено дискриминативни изрази; борави с неясни формулировки, които могат да се тълкуват по много и различни начини; делегира задължения на неподходящи като компетенции в областта институции; увеличава административната тежест за ползвателите на жестови услуги, вместо да я сменя; урежда по неподходящ начин жестовите преводачески услуги и създава условия за дискриминация спрямо жестовите преводачи с отмяната на израза „тълковник“ от професионалната им квалификация; не е съобразен със спецификата на преводачески услуги за сляпо-глухи лица;</p> <p>И още: грубо манипулира и завишава броя на представителите на тихата общност в България; налага неясни образователни методики; фаворизира определени НПО и урежда техните интереси чрез редица предложения; не е съобразен с европейското законодателство, нито с реалната ситуация на национално ниво спрямо различните таргети на хората със слухозагуба, съставляващи тихата общност в България; не дефинира точно и коректно ползвателите на жестовия език, създавайки впечатление, че всички са глухи и всички са ползватели; демонстрира откровена некомпетентност в областта на жестовите услуги, таргета на сляпо-глухите лица и спецификата на жестовия превод за тях; и не на последно място, проектозаконът има претенциите да е разработван в съгласуваност и консултации с множество</p>	<p>Не се приема</p>	<p>Коментарът не съдържа конкретни бележки и предложения.</p>

	заинтересовани лица и специалисти, което не отговаря на истината.		
	2. След текста „Закон за българския жестов език” следва да се добави и професионалния жестов превод”.	Не се приема	Липсва основание за допълване наименованието за законопроекта.
	3. В глава втора да се добави следния текст „системи на билингвистично езиково обучение на деца и ученици със слухова загуба, което е практика за повишаване на грамотността и комуникативните им умения чрез съчетаването на жест и устна артикулация (говор).” Тази практика не противоречи на понятието „култура на глухите”, дори я подкрепя, тъй като културата се свързва с развитие на умения да се използва наличното, а не да бъде отказ от него.	Не се приема	В настоящия проектозакон трябва да бъдат заложи единствено най-общите насоки за прилагане на жестовия език, а конкретните измерения следва да бъдат изяснени в подзаконов нормативен акт. За целта е важно да се стимулира научноизследователската дейност, като разработването на методики за преподаването и обучението на българския жестов език за прилагането му в образователния процес
	4. „В Раздел 1, чл. 1 и навсякъде в проектозакона терминът „глухи” създава погрешното впечатление „че всички са напълно глухи и всички са ползватели на жестовия език. Преди да се узаконява жестовия език, е нужно да е налице съставен Класификатор на слуховите дефицити, който да онагледява потребностите на всеки таргет от жестов език. И да дава ясна дефиниция за слуховия статус, което би било от полза както за медицинските, така и за немедицински специалисти.”	Не се приема	За целите на законопроекта е съобразена позицията на участниците от глухата общност, участвали в разработването на проектозакона относно понятието „глухо лице“.
	5. В проектозакона да се заличат изразите „сът сензорно увреждане – увреден слух”	Не се приема	Изразът е използван в наименованието на този тип институции в системата на предучилищното и училищното образование.
	6. В проектозакона, мотивите и доклада за оценка на въздействието да се добавят „тежкочуващите хора, като се включат комуникативните им потребности, изразяващи се в	Не се приема	Тежкочуващите хора попадат в понятието „глухи лица“. Регламентирането на аудио-визуалните субтитри не е предмет на настоящия закон.

	<p>наличието и на субтитри в аудио-визуалните медийни услуги, наред с жестовия език.</p> <p>Това е груба дискриминация по смисъла на изключване, което противоречи на Конвенцията на ООН и европейско правните рамки в областта на човешките права. Дори само това обстоятелство е достатъчно да превърне проекта в несъстоятелен поради това, че не е обхванал всички заинтересовани от въвеждането на Закон за жестовия език страни.</p>		
	<p>7. „В чл. 13 изразите „проблеми в комуникацията”, „увреждания” и „проблеми” остават с впечатление, че разработилите проектозакона не са лица, способни да боравят с позитивни изрази или имат нагласата да променят статуквото чрез коректни и отговарящи на реалността термини, респ. не са лицата, които трябва да се ангажират с регламент на нормативни актове.”</p>	Не се приема	Коментарът не съдържа конкретни бележки и предложения.
	<p>8. „Сляпо-глухите лица имат потребност от по-специфична жестова комуникация и алтернативни методи, като за тях е необходим специален раздел в проектозакона, който да ги регламентира като услуга, съответно и преводаческите услуги.</p> <p>Никъде в текста на проектозакона, особено в частта с преводаческите услуги, не е са упоменати и жестовите услуги и специфики за лица със сляпо-глухота.</p>	Не се приема	<p>Сляпо-глухите хора са включени в проектозакона като ползватели на жестовия език.</p> <p>В държавния образователен стандарт за придобиване на квалификация по професия „Преводач от и на български жестов език“ са заложили изискванията.</p>
	<p>9. „Както е формулирано в проектозакона се създава погрешното впечатление, че всички хора със слухова загуба са естествени ползватели на жестовия език, респ., всички са аграматични, а Законът ще утвърждава именно аграматичната комуникация като „български жестов език”, дефиниран като „естествен самостоятелен език”.”</p>	Не се приема	Коментарът не съдържа конкретни бележки и предложения.
	<p>10. „Жестирането без устна артикулация е тотално отрицание на билингвизма като образователен метод. Този способ е широко използван в средите на американските</p>	Не се приема	Проектът на закона като цяло е фокусиран върху признаването на жестовия език и идентичността на глухата общност.

	<p>Глухи като част от тяхната култура на изразяване и специфична лексика. След като проектозаконът преследва „Признаване на културната и езиковата идентичност на общността на глухите лица и формиране на нагласи за уважение към тях”. (Раздел 3, чл. 7 (3)), следва да има ясна дефиниция какво е „култура на глухите в България”. Предполага се, че след като българските Глухи хора желаят да видят комуникационното си средство легализирано чрез Закон, следва да не заемат чужди модели в националния си жестов език, ако имат претенцията той да бъде наистина български. Жестирането без устна артикулация затвърждава употребата на архаичния израз „глухонеми” към всички хора със слухова загуба, което е неприемливо, тъй като създава стереотип за тях като за малограмотни и некомуникативни.”</p>		
	<p>11. „Никъде в проектозакон не са предвидени текстове, уреждащи съществуването или разкриването на ресурсни центрове или дейността на ресурсните учители, споменати в чл.12. Предложенията за прилагане на жестовия език в образованието, структурирани в „Глава втора”, са изключващи спрямо ресурсните учители, тъй като те по презумпция работят с деца и ученици със слухова загуба, като за нуждите на обучението си служат и с жестов език.”.</p>	Не се приема	Дейността на регионалните центрове за подкрепа процеса на приобщаващото образование е регламентирана в държавния образователен стандарт за приобщаващото образование.
	<p>12. „Проектозаконът дава заявка (чл. 9 (2) и чл. 10 (3)) за фаворизиране на НПО като единствените компетентни структури (с изискване да са по ЗЮЛНЦ), които да определят насоките на взаимодействие по образователни въпроси, по въпросите на жестовия превод, както и за консултиране, за което е обособен цял раздел. Подобно предложение е в нарушение на свободния достъп до консултации с други специалисти в областта, които не са организации по ЗЮЛНЦ.”</p>	Не се приема	Няма пречка в консултирането и образователните въпроси да бъде търсена експертизата и на специалисти извън юридическите лица с нестопанска цел.
		Не се приема	Коментарът не съдържа конкретни бележки и предложения.

		<p>13. „Според чл. 11 (3) обучението по жестов език ще става според „специално образователно направление”, като не е дефинирано какво точно е това. По-нататък се разбира, че се касае за специален предмет „български жестов език”, за който ще са нужни съответните специалисти, чиято професия дори не е регламентирана (несъществуваща). Но проектозаконовия член 11 (5) обяснява на какви компетенции трябва да отговарят работещите тази професия. Предвид времето, предвидено в Проекта на закона за влизане в сила – 15 септември 2026 г., (т. 10 от Предходни и заключителни разпоредби), се създава впечатлението, че с този параграф се урежда бъдещата заетост за определени заинтересовани лица, които в момента се обучават, за да отговарят на цитираните в чл. 11 (5) компетенции за учител по български жестов език. Това е още едно потвърждение, че проектозаконът е писан с цел прокарването на лични интереси и фаворизиране на определени лица за длъжността.”</p>		
		<p>14. „Чл. 15 постановява, че „Висшите училища осигуряват условия за подготовка на специалисти по български жестов език”. Това на практика означава, че всяко ВУЗ трябва да открие работни места за обучение на преводачи и превеждащи учители. Необходимо е да е налице направено проучване за възможностите на ВУЗ-овете в България да отговорят на това изискване, преди да се налага то законово. Никъде в мотивната или оценъчна част на проектозакона не присъстват данни за такова проучване.”</p>	<p>Не се приема</p>	<p>Подготовката на специалисти по български жестов език ще бъде извършвана според възможностите на отделните висши училища в рамките на тяхната академична свобода.</p>
		<p>15. „Един проектозакон следва да намалява административната тежест, вместо да я увеличава, както е видно от текстовете на проектозакона, особено в частта с преводаческите услуги, недобре регламентирани и разтегнати между редица институции – АХУ, МТСП, МОН и Агенция „Социално подпомагане”, във взаимодействие с НПО по ЗЮЛНЦ. Всичко това създава за гражданите със слухова загуба редица неудобства, документации, прехвърляния и изчаквателни срокове, които са достатъчно тромава процедура.”</p>	<p>Не се приема</p>	<p>Коментарът не съдържа конкретни бележки и предложения.</p>

		<p>16. Какво предлага на българските преводач-тълковници проектозакона? Според чл. 16 (1) дефиницията за преводач от и на български жестов език е единствено лице, което е вписано в Списъка на преводачите, който Списък пък ще се води от АХУ (чл. 17 (1)), което буди огромно недоумение и редица въпроси. Защо Агенция на хората с увреждания ще се занимава с това? Защо е нужно създаването и воденето на подобен Списък, след като съществува Национална асоциация на жестовите преводачи в България, в която членуват повечето действащи преводачи?</p> <p>Обикновено преводачите (translators) и тълкувателите (interpreters) са отделни компетентности, които често са съвместявани от едно лице. В България, например, предлаганите жестови услуги се наричат „преводач-тълковник от и на жестов език”. Това ясно регламентира, че се касае за специалист, който е достатъчно компетентен да предоставя жестови услуги както на Глухи лица, така и на тежкочуващи.</p>	Не се приема	Списъкът, който ще се води от Агенцията за хората с увреждания, се отнася за преводачите, които желаят да предоставят услуги по реда на този закон. Асоциацията на жестовите преводачи не е държавен орган, на който може да се повери воденето на такъв списък.
		<p>17. „Чл. 21 (1) касае правото на ползвателите на жестови услуги на безвъзмездна преводаческа услуга. Това също е неработещ модел. Спрямо малкия брой преводачи на фона на значително по-големия таргет на ползвателите на жестов език, по-логично е вместо да се ощетяват преводачите чрез услуги „про боно”, да бъде уреден статутът на жестовия превод като професия, и така всеки потребител да заплаща надвишения лимит от часове.”</p>	Не се приема	Коментарът не съдържа конкретни бележки и предложения.
		<p>18. „Освен това, предоставянето на преводачески услуги на деца, ученици и студенти във ВУЗ би било възможно единствено ако на територията на страната работят достатъчен брой преводачи, които да покрият потребността от такива нужди. Никъде в проектозакона не се предвиждат подпомагачи и приобщаващи условия, освен жестов превод. Спрямо тежкочуващите студенти,</p>	Не се приема	Регламентирането на аудио-визуални субтитри не е предмет на настоящия закон.

		ползватели на субтитри, това е изключване по смисъла на непредоставени услуги, отговарящи на техните комуникационни потребности.”		
		19. „Чл. 23 (1) урежда правото на директора на Агенция „Социално подпомагане” да издава или отказва със заповед жестови услуги про боно. Не е етично институции да налагат или да задължават преводач да извършва безвъзмездни услуги. В случай, че жестовите преводачи не са ангажирани на работни позиции към съответната агенция, по никакъв начин не могат да бъдат задължени от никоя институция да оказват безвъзмездна помощ въз основа на документи, удостоверяващи необходимост от услуги про-боно. Съответно за Глухия потребител е затормозяващо да вади и да удостоверява с документи, че има нужда от безплатни услуги. Про-боно услугите може да определя единствено преводачът, тъй като негово е правото и да отказва преводи.”	Не се приема	Не са налице безвъзмездни услуги, преводачите ще получават съответното възнаграждение за извършваните от тях преводачески услуги.
		20. „От Чл. 24 (1) разбираме, че потребители, които вече са получили право на безвъзмездна услуга, могат да си изберат от Списъка преводач, който да им я достави. Подобен модел е неетичен, защото лишава преводача от свободната воля също да избира. Преводачът е длъжен единствено да достави съобщението, но той има правото да откаже да го направи. Изборът на преводач следва да става по взаимно договаряне между лицето и преводача. Преводач може и има пълното право да откаже превод, независимо дали е избран от дадено лице. Необходимо е да има институция, която да гарантира ПРОФЕСИОНАЛНОТО ангажиране на жестовите преводачите, и тя не следва да е АХУ.”	Не се приема	Законопроектът указва от къде лицето със слухова загуба може да избира преводач. Преводачът от своя страна не е длъжен да предоставя услугата на всяко лице и има свободната воля за преценка за извършване на услугата.
		21. „Чл.27 (1) гласи, че <i>„Към министъра на образованието и науката се създава Съвет за българския жестов език”</i> . Съвет може да се създаде към министерство, не и към министър. Това само по себе си затвърждава неосведомеността и личните цели, преследвани при разработването на проектозакона. Буди недоумение големият	Не се приема	Нормативната уредба в областта на устройството на администрацията позволява създаването на подобни съвети именно към министри, а не министерства, за което има много примери от практиката.

		<p>брой лица (14) в състава на консултативния съвет. Това е още едно увеличение на административната тежест, което не гарантира принципите на избор и безпристрастност. Резонът на съставителите на предложението е консултантите да са специалисти от различни области и компетенции, но никъде не е регламентирано дали са постоянни или сменяеми на ротационен принцип.</p> <p>Освен това считаме, че следва консултантите да са независими специалисти, т.е., да не са към НПО по ЗЮЛНЦ, тъй като това създава предпоставки за приоритизиране и съмнения в тяхната безпристрастна оценка.</p>		
		<p>22. „Измененията в ЗРТ, касаещи аудио-визуалните медийни услуги, е необходимо да включват и субтитри, освен жестов език. Както посочихме по-горе в забележките си по отношение на образованието, подобно изключване на комуникативните средства, предпочитани от тежкочуващи хора, е дискриминация по смисъла на непредоставени услуги за достъп. Тежкочуващите лица съставляват най-голямата част от българската тиха общност, но комуникационните им потребности не се свеждат само до жестов език.”</p>	Не се приема	Регламентирането на аудио-визуални субтитри не е предмет на настоящия закон.
4.	<p>Петра Ганчева Член на съюза на глухите в България – редактор във вестник „Тишина” получено по имейл на 19.08.2020 г.</p>	<p>1. „Никъде в проекто-закона не се споменава, че е извършено научно изследване на българския жестов език (БЖЕ) въз основа на спечелена обществена поръчка и издадени граматика и речник на БЖЕ; а така също има издадени речници на БЖЕ от СГБ, чрез които са осъществени обучителни курсове и лицензирани преводачи на жестов език по изискванията на НАПОО. Не се и споменава въобще кой, по какви критерии и как ще осъществява последващото обучение и преквалификация на преводачите на жестов език.”</p>	Не се приема	Обучението на жестовите преводачи се извършва съгласно Закона за професионалното образование и обучение и държавния образователен стандарт за придобиване на квалификация по професията.
		<p>2. „В чл. 2 се говори най-общо за системи на комуникация, които подкрепят „подходи на общуване и други езикови потребности” – какви по-точно подходи и какви, по-конкретно, езикови потребности, като потребността е само една – тази от български жестов език? А за системите – след</p>	Не се приема	Въпросите ще се уредят допълнително в подзаконов нормативен акт.

		като не съществуват въобще, кой, как и по какви критерии ще ги създава, под чие ръководство, с какви ресурси?!?”		
		3. „чл. 3 се визира „общественият живот в страната” – но без никаква конкретика, предвид факта, че до момента глухите хора, поради непризнаването на българския жестов език нямат никакво участие в този живот, т. е. не са равнопоставени с останалите български граждани на нито едно ниво и съответно нямат какъвто и да било нормален обществен живот.”	Не се приема	Коментарът не съдържа конкретни бележки и предложения
		4. „В ал. 2 на чл. 3 посочва, че „трябва да бъдат съхранявани” – как, по какъв начин, от кого, кои са конкретните отговорни институции и лица за това съхранение?!?”	Не се приема	Това е процес, за който са отговорни всички участници в обществения живот, не само държавните институции.
		5. „В чл. 4 е изпуснато уточнението какво се подразбира под „всяко лице”.”	Не се приема	Има се предвид всяко лице в Република България.
		6. „В чл. 5 ал. 1 се посочва министърът на образованието – т. е. лице, абсолютно непознато с БЖЕ, което не го владее и не знае как да го използва! За какво координиране на дейности може да се говори, след като нито един от министрите на МОН – бивши и настоящи, не са наясно изобщо с тази материя?!? В ал. 2 на същия член се казва, че министърът „насърчава и подкрепя” – няма конкретно посочени начини за подобни действия относно насърчаването и подкрепата, нито посочени финансови ресурси за това; нито конкретни отговорници, подчинени на министъра.”	Не се приема	Министърът е органът, чрез който ще се провежда тази политика. За целта ще бъде подпомаган от създадения към него съвет и администрацията, която го подпомага с оглед осигуряване на необходимата експертиза.
		7. „Много спорен е раздел втори – ПРИНЦИПИ – без никаква обоснована конкретика, без посочени конкретни начини и средства как ще се осъществяват въпросните принципи, чрез кои лица и институции най-вече.”	Не се приема	Принципите на закона намират отражение в съдържанието на целия законопроект.

		8. „В глава втора, чл. 8 – осигуряват се „условия” – какви точно?!?”	Не се приема	Във въпросната разпоредба не е необходимо конкретно развиване на условията, които се осигуряват.
		9. „В глава втора, чл. 10 – говори се за „специализирани обслужващи звена”, които ще организират и провеждат обучение на БЖЕ – кои са, на кого са подчинени, от кого са съставени, дали лицата в тях имат нужните познания, опит и правоспособност?!? Никъде не се споменава и какви са правомощията на преводачите на БЖЕ, които дори и сега, в този момент, превеждат на БЖЕ новините по ТВ медиите, в съда, болниците и други институции, а те са дългогодишни преводачи, обучени с ресурсите на СГБ. В чл. 10, ал. 3 се говори за „взаимодействието на институциите с организациите на и за хора с увреден слух”, без да е посочено конкретно в какво ще се изразява това взаимодействие.”	Не се приема	Специализираните обслужващи звена са институции в системата на предучилищното и училищното образование и служителите в тях следва да имат необходимата компетентност относно подкрепата на процеса на приобщаващото образование, което включва и работата с глухи деца и ученици.
		10. „В чл. 11 – посочва се първо, че ще се извършва обучение с използване на БЖЕ и успоредно с това, в ал. 2 на същия член – въвежда се обучение по специален предмет БЖЕ?!? Е, как, примерно, ще се извършва обучение на БЖЕ, след като предстои да се осъществява – т. е. каруцата е пред коня, не обратното? Ал. 5 – това е невъзможно да се осъществи, по простата причина, че не съществуват владеещи перфектно БЖЕ педагогически специалисти – в цялата страна те са едва 4-5 човека.”	Не се приема	Обучението по специалния учебен предмет по български жестов език ще започне от учебната 2026/2027 година.
		11. „Член 13 – откъде накъде БЖЕ да се ползва от деца и ученици, които не само не владеят БЖЕ, но и не са с увреден слух?!?”	Не се приема	Съгласно чл. 4 всяко едно лице има право да изучава българския жестов език.
		12. „Член 15 – не е посочено как и по какъв конкретен начин ВУЗ ще осигуряват условия за подготовка на специалисти по БЖЕ. Не е посочено и конкретно как ще се осъществява и чрез коя отговорна за това институция превод на БЖЕ при обучението на глухи студенти във ВУЗ.”	Не се приема	Подготовката на специалисти по български жестов език ще се извършва според възможностите на отделните висши училища в рамките на тяхната академична автономия и ще е предмет на подзаконова уредба и правилниците на висшите училища.

		<p>13. „Глава трета, член 17 – категорично възразявам срещу този текст. АХУ до момента не е имала и няма никаква представа от наличието на преводачи на БЖЕ в страната! В чл. 19 ал. 1 на всичко отгоре се говори за „комисия в АХУ” – съставена със заповед на директора на АХУ, който, повтарям, не владее и не разбира, не познава и не може да даде експертно мнение по въпросите и проблемите на БЖЕ! В ал. 6 – се говори за „проверки за достоверността” от комисията, одобрена от директора на АХУ, без да са посочени изискванията за подбор на членовете на въпросната комисия (сиреч, може и да са чистачите на АХУ). В ал. 7 пък точно този – директорът на АХУ, некомпетентният, има право да отказва вписване?!?”</p>	<p>Не се приема</p>	<p>Комисията по чл. 19 не преценява по субективни критерии документите на преводачите за вписването им в списъка по чл. 18. Нейната задача е единствено да провери редовността на подадените документи и дали те отговарят на обективните изисквания, посочени в закона. Не се прави субективна преценка на съдържанието на документите, която да налага специфични познания от членовете на комисията.</p>
		<p>14. „По отношение на член – 21. Толкова бюрокрацизъм е заложен в него – ежегодно да се подават заявления, съобразени със сроковете на действие на ТЕЛК. Простичко и ясно можеше да се формулира – съобразно слуховите потребности на лицето, като напр. тези с напълно и необратимо загубен слух да имат право на преводачески услуги пожизнено... Че и трябва да има специално издадена заповед на директора на „Социално подпомагане” – поредното малоумно изискване, предвид факта, че и той е некомпетентен относно БЖЕ (чл. 22 ал. 1 и всички останали, маркирани в жълто, които изискват купища писмени заявления, копия на документи и пр. – а те са в наличност в компютрите служителите от СП, достатъчно е само да се изпише ЕГН на лицето...!)”</p>	<p>Не се приема</p>	<p>Следва да се има предвид, че след като се регламентира безвъзмездна преводаческа услуга за български жестов език, осигурявана от органите за социално подпомагане за сметка на държавния бюджет, това налага отчитане, изплащане и контрол на тази вид услуга.</p>
		<p>15. „Всички последващи членове след чл. 22 отново съвсем необосновано и дискриминиращо изискват и налагат условия и възможности за осигуряване на безвъзмездни преводачески услуги, които, за капак, отново се вменяват като отговорност на директора на АХУ.”</p>	<p>Не се приема</p>	<p>Услугите се предоставят след заповед от директора на дирекция „Социално подпомагане“.</p>

		<p>16. „В четвърта глава се посочва, че съветът за българския жестов език ще има за основна задача „да подпомага министъра на МОН” с дейностите, свързани с БЖЕ и че въпросният ще включва 14 членове, посочени по бройки – но никъде не се казва с какво, конкретно, ще подпомагат членовете на съвета министъра?!? В кои конкретно дейности, свързани с БЖЕ? Завършва се с това, че ще има издаден правилник... Дано поне в него се конкретизира каква точно дейност ще се подкрепя, от кого точно и дали ще е безвъзмездна или не.”</p>	Не се приема	Функциите на Съвета за българския жестов език ще бъдат определени в правилника за дейността му.
		<p>17. „Последната и най-важна глава, свързана с финансирането –посочват се бюджетите на детски градини и училища, на центрове – а те са мизерни; посочват се европейски проекти и програми – койи как ще ги изготвя, по какъв критерий? И последната, ал. 4 - „други източници” – толкова разтегливо понятие, че може например да е Делян Пеевски или което и да е друго лице или организация... Което пък води до зависимост.”.</p>	Не се приема	Коментарът не съдържа конкретни бележки и предложения.
		<p>18. „В в допълнителните разпоредби: относно формулировката в ал. 1 за „глухо лице” – това е възможно най-некомпетентно написаната формулировка, също и в ал. 5 и 7! Относно формулировката в ал. 1 за „глухо лице” – това е възможно най-некомпетентно написаната формулировка, също и в ал. 5 и 7!”</p>	Не се приема	За целите на законопроекта е съобразена позицията на глухата общност относно понятието „глухи лица“.
7.	<p>Доц. д-р Диана Ковачева Обудсман на Република България, получено в деловодната система на</p>	<p>1. „Необходимо е да се уточни дали уредбата на жестовия език ще бъде достатъчно приложима и подходяща за сляпо-глухите хора, с оглед спецификата на техните увреждания, потребности, канали за получаване на информация и начини за 1. комуникация.,,</p>	Не се приема	Освен използването на българския жестов език съобразно загубата на слуха и степента на нарушението на слуха, в проектозакона е предвидена и възможност за използването и на алтернативните системи за комуникация.

	МОН с вх. № 19-33 от 08.09.2020 г.			
		<p>2. „Следва да се уточни по-подробно ролята и функциите на Съвета за българския жестов език и под каква форма ще бъдат ангажирани членовете му. Не е подходящо всичко да остане за регламентиране в правилника, който ще бъде изготвен от министъра на образованието и науката, За да могат да се вземат решения, е добре да бъде определен нечетен брой членове.</p>	Не се приема	Следвана е практиката при законово регламентиране на други подобни съвети към други министри.
		<p>3. „Не е ясна формата на договора, чрез който ще бъдат ангажирани преводачите на жестов език. Оставянето на уредбата на дейността на преводачите излязло в Наредбата, може да доведе до ограничаване на права както на преводачите, 3. така и на хората с увреден слух.”</p>	Не се приема	Няма конкретно предложение.
		<p>4. „Още по-сериозен е проблемът с тоталната липса на административно- наказателни разпоредби в проекта на закона. По този начин няма гаранции за правата на хората с увреден слух и сляпо-глухите в случаите на неправомерни действия от страна на преводачите и от страна на институциите, администриращи дейностите по нормативния акт.”</p>	Не се приема	Механизмите за контрол и отчитане на преводаческите услуги ще бъдат регламентирани в наредбите на съответните министерства.
		<p>5. „Няма легална дефиниция на "системно нарушаване на правилата от преводачите". Липсата на определение оставя възможности за субективно тълкуване от отговорните органи, което може да доведе до неблагоприятни последици върху правата на заинтересовани граждани.”</p>	Не се приема	Механизмите за контрол и отчитане на преводаческите услуги ще бъдат регламентирани в наредбите на съответните министерства.
		<p>6. „Необходимо е статутът на преводачите да бъде уреден в закона, като се предвиди, че техният превод се признава от всички институции, включително и от частни субекти при сключване на сделки; в отношенията с банки, нотариуси и т.н.”</p>	Не се приема	В чл. 16 и чл. 17 се урежда статуса на преводача.

		<p>7. „Важно е и в чл. 15 да се направи препращане или да се направи изменение в Закона за висшето образование по отношение начина, по който висшите училища ще осигуряват условия за подготовка на специалисти по българския жестов език. Изразявам увереност, че представените въпроси ще бъдат обсъдени и взети предвид при създаване на окончателния вариант на проекта на Закон за българския жестов език, както че ще бъдат чути и съобразени и становищата на хората с увреден слух, на жестовите преводачи и на техните организации.”</p>	<p>Приема се по принцип</p>	<p>Подготовката на специалисти по български жестов език ще бъде извършвана според възможностите на отделните висши училища в рамките на тяхната академична свобода и ще е предмет на подзаконова уредба и правилниците на висшите училища.</p>
8.	<p>Любен Работов председател на „Асоциация на гражданите с увреден слух в България” получено в деловодната система на МОН с вх. № 1101-82 от 08.09.2020 г.</p>	<p>1. В член 1 да добави нова алинея според която културата на хората с уреден слух в Република България трябва да бъде уважавана и насърчавана, за което следва да предприети мерки за повишаване на общественото съзнание по отношение на хората с увреден слух и техните права.</p>	<p>Не се приема</p>	<p>Предложението съществува в чл. 3, ал. 2.</p>
		<p>2. „В член 2 е посочено какво позволява българския жестов език, но не и какво представлява (определението в допълнителните разпоредби е неясно-3. "Български жестов език" е естествено възникнала жестава система за езикова комуникация.". В проекта би следвало да бъде въведено понятие за българския жестов език: "Българският жестов език е естествена и пълноценна система за общуване, изградена на основата на специфични движения и позиции на ръцете и/или на пръстите, и съдържа основните характеристики на всеки език на знаците- жестове със своеобразна култура и начин на израз, своя лексика и граматика със самостоятелност, системност и дуалност, водещи до продуктивна комуникация, себerealизация и всеотранна интеграция."</p>	<p>Не се приема</p>	<p>Дефиницията в закона е кратка и ясна, и в съответствие с правилата за изписването на правните норми.</p>

	<p>3. Член 3, ал. 2 да се промени със следния текст "Спецификата на българския жестов език и културата и идентичността на общността на глухите лица в Република България трябва да бъдат зачитани и съхранявани, за което следва да бъдат предприети мерки за повишаване на общественото съзнание по отношение на хората с увреден слух и техните права.</p>	Не се приема	Дефиницията е кратка и ясна, и в контекста на разпоредбите на закона.
	<p>4, В чл. 5 да се добави нова алинея "Държавата чрез Министерски съвет и министъра на труда и социалната политика провежда политика по социална интеграция и подпомагане на всички лица във връзка с използването на българския жестов език."</p>	Не се приема	Предложението не е предмет на законопроекта.
	<p>5. След чл. 7 да се добави нова разпоредба, която предвижда реализация на част от целите на проекта: "На хората с увреден слух се осигурява достъпен начин на общуване с работодатели, колеги и клиенти, с цел пълноценната им професионална реализация чрез снабдяване със съвременни технологични за достъпно общуване и повишаване на професионалната квалификация."</p>	Не се приема	Предложението съществува в чл. 6, т. 5 и чл. 7, т. 7.
	<p>6. „Съгласно чл. 8 от проекта: "В детските градини, училищата и центровете за подкрепа за личностно развитие по чл. 49, ал. 1, т. 4 от ЗПУО от системата на предучилищното и училищното образование се осигуряват условия за изучаване, усвояване и използване на българския жестов език." В проекта не е предвидено да се приеме наредба или съответно каквото и да е изменение в ЗПУО за осигуряването на тези условия. Остава просто като идея."</p>	Не се приема	Предвижда се въвеждането на специален учебен предмет и специално направление по български жестов език от учебната 2026/2027 година, което ще бъде регламентирано в държавния образователен стандарт за приобщващото образование.
	<p>7. В Преходните и заключителните разпоредби да се предвиди" В Закона за предучилищното и училищното образование се правят следните изменения и допълнения: "Чл. 166. Министърът на образованието издава наредба за</p>	Приема се по принцип	Предложените текстове ще бъдат регламентирани в държавния образователен стандарт за приобщващото образование.

		<p>разработване и внедряване на методики за преподаване на български жестов език в детски градини и училища." (2) Обучението по специалния учебен предмет български жестов език и по направлението по ал. 3 се осъществява от педагогически специалисти с висше образование по "Педагогика на обучението по професионално направление "Филология" с придобита професионална квалификация "учител по български жестов език" при условията и по реда на чл. 213, ал. 7 от ЗПУО. специалности от професионални направления "Педагогика" и ", или по специалност "Българска филология" от В чл. 11, ал. 5 от проекта по повод обучението по учебния предмет БЖЕ, доколкото преподаването на езика включва теоретична и практическа част в проекта, може да залегне и възможност да преподавател по практиката да бъде и лице придобило професионална квалификация "преводач български жестов език".</p>		
		<p>8. Съгласно чл. 12, ал. 1 от проекта: В системата на предучилищното и училищното образование съобразно оценката на индивидуалните потребности на глухите и сляпо-глухите деца и ученици се предоставя допълнителна подкрепа за личностно развитие и чрез българския жестов език от ресурсен учител, а при възможност и от профилиран ресурсен учител, за пълноценно участие в образователния процес. Не е ясно в какво се изразява подкрепата. Няма и изискване да се приеме подзаконов нормативен, в който да се уточни тази допълнителна подкрепа за личностово развитие. В разпоредбата следва да залегне изискване за приемане на наредба, с която да се конкретизират случаите и методите, които следва да се използват за подкрепа на децата и учениците.</p>	<p>Приема се по принцип</p>	<p>Предложените текстове ще бъдат регламентирани в държавния образователен стандарт за приобщващото образование.</p>
		<p>9. „Във втората алинея на чл. 12 да отпадне думата "може". Думата дава възможност за тълкуване "може" да бъде осигурен дава повод за тълкуване на правилото като правна възможност, чиято преценка е оставена на администрацията.</p>	<p>Не се приема</p>	<p>В проектозакона се регламентира възможност и за допълнителна подкрепа на деца и ученици със слухова загуба и от преводач на български жестов език при положение, че няма осигурен педагогически специалист.</p>

		<p>Разликата се установява с ал. 3, в която категорично е посочено, че лицата имат право на преводач. Следва да се предвиди в подзаконов нормативен акт при наличието на кои предпоставки се предоставя преводач.”</p> <p>10. „Съгласно чл. 13 от проекта българският жестов език може да се прилага и при обучението, развитието и терапевтичната работа с деца и ученици с проблеми в комуникацията и езиковото развитие, които нямат нарушение на слуха.</p> <p>Не е ясно кога и при какви предпоставки. Освен това, принципен проблем на проекта е, че близките, извън родителите и настойниците, са практически изключени от възможността да получат знания и умения пълноценно да общуват с близките си. Предложението е да се предвиди право най-близкият кръг на лице с увреден слух на безплатно обучение на български жестов език.”</p>	<p>Не се приема</p>	<p>Тази възможност е регламентирана в глава втора.</p>
		<p>11. „Съгласно член 15 висшите училища осигуряват условия за подготовка на специалисти по български жестов език. Доколкото се разбира това са преподаватели. По отношение на обучението на преводачите не е уточнено. Не е посочено и дали остава в сила действащата наредба. Не би следвали и преводачите да се обучават задължително от висше учебно заведение.”</p>	<p>Не се приема</p>	<p>На този етап обучението на преводачите се извършва съгласно Закона за професионалното образование и обучение и стандарта за придобиване на квалификация по професията.</p>
		<p>12. Съгласно чл. 16 „преводачи могат да бъдат само напълно дееспособни лица”.</p> <p>В действащата Наредба No 48 от 9 януари 2012 г. за придобиване на квалификация по професията "Преводач жестомимичен език" е позволено на 16- годишни лица да получат също тази квалификация. Разумно е да се позволи същият режим. на разглеждане</p>	<p>Приема се по принцип</p>	<p>Въпросът ще бъде изчистен с новия стандарт за придобиване на квалификация по професията „Преводач от и на български жестов език“.</p>

		<p>13. В чл. 18 да се създаде нова алинея 5 „За заявлението и вписването в регистъра Списъка на преводачите на български жестов език не се събира такса.“</p>	Не се приема	Дейностите по вписване на преводачите няма да изискват заплащането на такси.
		<p>14. В чл. 19 да се добави текст към алинея 9 "В производството по обжалване на отказът не се събират държавни такси от жалбоподателя, както и не се дължат разноски."</p> <p>В чл. 21, алинея 4 е посочено, че: Глухите и сляпо-глухите лица безвъзмездна преводаческа услуга, извън осигурения лимит по ал. 1, на български жестов език при:</p> <p>1. хоспитализиране в лечебни заведения за болнична помощ и при оказване на спешна медицинска помощ; 2. извършване на процесуално-следствени действия по реда на Закона за Министерството на вътрешните работи. Процесуално-следствени действия се извършват само по реда на НПК. Действията, които се извършват по реда на ЗМВР са свързани с изпълнително- разпоредителна дейност. Така например задържането за 24 часа не се оспорва по реда на НПК. Ако се приеме, че действията по ЗМВР са процесуално-следствени, то ръководния орган е задължен да осигури тълковник/-преводач на лицето, спрямо което се извършват тези действия.</p>	Не се приема	Виж. т. 13.
		<p>15. В чл. 23, ал. 1 от проекта не е посочен срок, в който органът длъжен да се произнесе по заявление за вписване на Списъка на преводачите. Това означава 14-дни. Този срок е прекомерен, поради което предложението е да се въведе 3 или 7-дневен. Предвиденият срок в § 7 от ПЗР за придобиване на нова квалификация няма в срок от 6 месеца да бъде достатъчен. Приемането на наредбата следва да стане след</p>	Не се приема	Считаме сроковете за оптимални и разумни.

влизане в сила на закона и остават 6 месеца да се представят доказателства за придобитата квалификация. Предложението е този срок да се увеличи.

16. Липсват административнонаказателни разпоредби

Предложението е да се създадат следните текстове:

Чл. . (1) Физическо лице, което не изпълни задължението си по този закон да осигури преводач на лице с увреден слух се наказва с глоба в размер от 500 лв. до 5000 (2) ри повторно нарушение размерът на наказанието е от 5000 до 10 000 лв. (3) На юридическо лице или едноличен търговец, което не изпълни задължението си по този закон да осигури преводач на лице с увреден слух се налага имуществена санкция в размер от 2000 лв. до 10 000 лв. (4) При повторно нарушение размерът на имуществената санкция е от 5000 до 15 000 лв. (3) Актовете, с които се установяват административните нарушения по този закон, се издават от длъжностни лица, определени от изпълнителния директор на Агенцията за хората с увреждания. (4) Наказателните постановления се издават от изпълнителния директор на Агенцията за хората с увреждания. Установяването на нарушенията, издаването, обжалването и изпълнението на наказателните постановления се извършват по реда на Закона за административните нарушения и наказания. (5) Петдесет на сто от събраните суми от наложените глоби и имуществени санкции по този закон се внасят в приход на Агенцията за хората с увреждания, а останалата сума в приход на Агенцията за социално подпомагане.

В допълнителните разпоредби на проекта: "5. "Повторно" е нарушението, извършено в едногодишен срок от влизането в сила на наказателното постановление, с което на нарушителя е наложено наказание или имуществена санкция за същото по вид нарушение. Да се предвиди в Закона за радио и телевизията: 2. Създава се нов чл. 19г, който гласи: "0) Всеки доставчик на медийна услуга е длъжен създава свои предавания за хора с увреден слух. (2) Държавата подпомага създаването на предавания за хора с увреден слух, като отпуска ежегодно целева помощ на доставчиците на медийни

Приема се по принцип

Механизмът, свързан с отчитането на преводаческите услуги, се определя с наредба на министъра на труда и социалната политика.

		<p>услуги в размер, определен от министъра на труда и социалната политика."</p>		
--	--	---	--	--

В Закона за интеграция на хората с увреждания да се правят следните изменения и допълнения: 1. В чл. 44 се създава нова алинея 3, която гласи: Хората с увреден слух имат право на целева помощ при закупуване на технически комуникационни средства, както и при закупуване на специални програмни продукти, подпомагащи общуването им от и на български жестов език и от и на вербален език. Размерът и редът за отпускане на помощта се определя в правилника за прилагане на закона и не може да бъде по-малък от..... лева."